

MIESIĘCZNIK
STOWARZYSZENIA
BIBLIOTEKARZY POLSKICH
I BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ M.ST. WARSZAWY

1/2001

BIBLIOTEKARZ

Roman ŁAWRYNOWICZ:

Na pewno w tę stronę

Bożena BARTOSZEWICZ-FABIAŃSKA:

Komputeryzacja bibliotek publicznych

– omówienie wyników badań ankietowych. Cz. I

Zbigniew ŻMIGRODZKI:

Biblioteczne troski

Aleksander RADWAŃSKI:

Komputeryzacja bibliotek publicznych

w świetle dokumentów Unii Europejskiej

KOMPUTEROWY SYSTEM BIBLIOTECZNY

PATRON

DLA WINDOWS

Patron to nowoczesne oprogramowanie,
obsługujące format USMARC, w całości
pracujące w systemie WINDOWS,
wykorzystujące bezpieczną
i wydajną bazę danych SQL.

**Zapraszamy na naszą
stronę w Internecie**

www.patron.pl

**Zaprezentujemy system biblioteczny
PATRON w siedzibie biblioteki**

MOL[®] Sp. z o.o.

81-340 Gdynia
ul. Hryniewickiego 10
tel./fax (058) 661 15 83
tel./fax (058) 620 39 53
e-mail: mol@mol.com.pl
<http://www.patron.pl>

Od redaktora

Jest gorzej niż przypuszczałem. Uświadomił mi to autor dokumentu zatytułowanego „Kultura racją stanu i dobrą inwestycją”, który minister kultury i dziedzictwa narodowego chce uczynić swoim programem walki o uznanie wydatków na kulturę za priorytet rządu w roku 2001 oraz o realne powiększenie wydatków na kulturę w budżecie. Dodajmy, że w dokumencie mówi się o potrzebie stopniowego zwiększania wydatków na kulturę tak, aby za kilka lat osiągnęły one 1% w budżecie państwa, że budżet Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego obecnie stanowi 0,44% budżetu państwa. W Czechach udział kultury wynosi 0,7% budżetu państwa, zaś na Węgrzech – 1,85%.

Dlaczego taki dokument, który powinien napawać optymizmem, rodzi obawy i poczucie bezsilności. Bo jest to dokument w sprawach oczywistych dla przeciętnie rozgarniętego obywatela, a mimo to skierowany został głównie do polityków: członków rządu, parlamentarzystów, samorządowców. Wynika więc z niego, że tym adresatom brakuje elementarnej wiedzy o kulturze, że „Polacy, jako naród, zawdzięczają swoje istnienie sile kultury. Tylko dzięki niej przetrwaliliśmy okres zaborów i komunistycznej dyktatury”. Dlatego minister kultury i dziedzictwa narodowego uznał za konieczne poświęcić połowę dokumentu na wyjaśnienie znaczenia polityki kulturalnej w polityce państwa, przypominając m.in., że „kultura to obszar życia społecznego, w którym powstaje język opisu rzeczywistości społecznej i politycznej. Kultura to pamięć historyczna i sfera, w której funkcjonują najważniejsze symbole integrujące Polaków”. Ale nie tylko. W dokumencie odwołano się w osobnych akapitach do kultury jako obszaru, w którym dokonują się przemiany cywilizacyjne społeczeństwa, czynnika tworzącego klimat społeczny, wizytówki państwa, narzędzia promocji kraju za granicą i ochrony tożsamości narodowej, sfery kluczowej w Europie w XXI wieku. Zwrócono też uwagę, że „pęczniące uniwersytety i prywatne szkoły wyższe są jednym z głównych odbiorców instytucji kultury. Nie sposób kontynuować tego trendu bez odpowiedniego rozwoju bibliotek, archiwów, muzeów i funduszy na wsparcie kwitnących w ośrodkach akademickich niezależnych inicjatyw”. (Jest to jedyne delikatne przypomnienie o istnieniu tych instytucji w dokumencie poza stwierdzeniem, że „rzeczą szczególnej wagi jest ożywienie działalności kulturalnej na poziomie lokalnym i promocja czytelnictwa”).

Dруга część dokumentu, zatytułowana „Podstawy polityki kulturalnej”, zaczyna się, i bardzo słusznie, od pytania: „Co należy uczynić, by zmienić niekorzystną dla kultury polskiej sytuację? I równie bardzo słusznego stwierdzenia, że «bierne zachowanie status quo nie powstrzyma procesu degradacji kultury». Niezbędne jest podjęcie aktywnych i skoordynowanych działań, które pozwoliłyby wyjść ze stanu zapaści i przywrócić kulturze właściwe miejsce jako jednej z najważniejszych sfer ludzkiego życia”. Takim działaniem będzie – wskazuje minister – dążenie do przeznaczania w budżecie państwa 1% na kulturę oraz ogłoszenie podczas Kongresu Kultury Polskiej roku XXI Rokiem Kultury Polskiej. Jeśli zaś chodzi o inne odpowiedzi na zadane pytanie, co należy uczynić, aby zmienić niekorzystną sytuację, to w dokumencie zdecydowanie przesadzono w upraszczaniu recepty na pozytywne zmiany, nadmiernie uogólniając wskazania i sprowadzając je m.in. do takich tez: „przelamanie polityki bierności i zaniechań wymaga podjęcia działań ze sfery prawnej i symbolicznej; w Roku Kultury Polskiej (...) należy chronić lokalne instytucje kultury i wspierać kulturalną aktywność regionalną; należy wzmocnić narodowe instytucje kultury; najwyższy czas pomyśleć o poprawie (...) w polskim muzealnictwie; Rok Kultury Polskiej będzie dobrą okazją, by zająć się bardzo zaniedbaną promocją polskiej kultury za granicą. Tworzony właśnie Instytut Mickiewicza, który ma prowadzić i koordynować prace merytoryczne w tym zakresie, nie może pozostać instytucją papierową”.

No cóż. Miejmy nadzieję, że ten dokument nauczy czegoś i przekona polityków. I że minister kultury i dziedzictwa narodowego nie będzie miał trudności w przedkładaniu Radzie Ministrów propozycji programowych, także w odniesieniu do bibliotek, na które od dawna oczekuje środowisko bibliotekarzy. To wydaje się być jedyną szansą na politykę biblioteczną w naszym kraju.

Jan Wofosz

Artykuły

Roman Ławrynowicz

Na pewno w tę stronę

Z pewnością w Polsce, gdzie społeczeństwo uczestniczy w przyspieszonym procesie edukacji, potrzebne są i będą i biblioteki, i bibliotekarze. Już teraz zwiększa się i zmienia zapotrzebowanie społeczne i oczekiwania wobec bibliotek. Przeważać zaczynają czytelnicy, którzy poszukują informacji aktualnej, szybko dostępnej i bardzo zróżnicowanej.

Sytuacja krajów wyprzedzających nas w rozwoju cywilizacyjnym świadczy o tym, że biblioteki pozostaną ważnym warsztatem pracy dla każdego, pod warunkiem, że będzie to warsztat nowoczesny, odpowiadający potrzebom i wymaganiom współczesnego człowieka.

Świadomość wymienionych okoliczności nie była obca w ostatnim dziesięcioleciu wielu pracownikom bibliotek publicznych w naszym kraju. W województwie warmińsko-mazurskim odczucie konieczności zmiany sytuacji bibliotek publicznych stało się silniejsze, ponieważ dotkliwsze niż w innych województwach były niedostatki. Nastąpiła likwidacja ponad 700 punktów bibliotecznych, spadek zasięgu czytelnictwa z 26% do 20% oraz wskaźnika zakupu nowości do 5 wol. na 100 mieszkańców. W 1999 r. w województwie warmińsko-mazurskim w 40% placówkach zakupiono od 0 do 3 woluminów na 100 mieszkańców.

Skłaniało to do poszukiwania skuteczniejszych sposobów działań tym bardziej, że nie pomagały metody tradycyjne: wystąpienia do władz, apele, interwencje prasowe i inne. Postawiliśmy na rozbudowę nowoczesnych usług informacyjnych. Inicjatorką działań reformatorskich stała się Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie.

W 1998 r. zrealizowany został ze środków Fundacji im. Stefana Batorego program INTERNET DLA WSI, MIASTA I WOJEWÓDZTWA. Głównym jego celem było: popularyzowanie Internetu i poszerzenie dostępu do nowych źródeł informacji.

W programie udział wzięły: Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Miejski Ośrodek Kultury, Centrum Francusko-Polskie w Olsztynie, Samorządowy Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Jonkowie, Szkoła Podstawowa we wsi Kawkowo, Szkoła Podstawowa nr 3 oraz Liceum Ogólnokształcące nr 2 i Liceum Ogólnokształcące nr 6 w Olsztynie.

Osiągnięcia były znaczące i wymierne: zakupiono sprzęt za 98 664 zł, w trakcie realizacji programu poszukiwania w Internecie prowadziło ponad 7200 osób, 2024 osoby poznały zasady korzystania z Internetu. Założone zostały 282 konta poczty elektronicznej, powstało 116 stron www, 35 osób redagowało czasopismo internetowe „Forum wymiany myśli i danych”, 113 osób poszukiwało pracy lub możliwości podnoszenia własnych kwalifikacji.

Realizacja programu przyczyniła się do wzrostu zainteresowania Internetem, podniesienia poziomu wiedzy, rozwoju czytelnictwa, szczególnie literatury fachowej dotyczącej oprogramowania i sprzętu komputerowego, pobudzenia kreatywności wielu osób, zacieśnienia więzi międzyludzkich, wzbogacenia wiedzy o rynku pracy i możliwościach podnoszenia kwalifikacji. Był to roczny proces edukacji ciągłej w zakresie wiedzy najbardziej potrzebnej.

Znacznie większym przedsięwzięciem stał się realizowany od października 1998 r. do października 1999 r. program BIBLIOTEKI PUBLICZNE JAKO CENTRA KULTURY I INFORMACJI, znany jako PLACCAI (od angielskiej nazwy *Public Libraries as Centres for Culture and Information*). Realizowany dzięki samorządom województwa olsztyńskiego i szwedzkiego województwa Halland ze środków Unii Europejskiej i funduszy własnych służył wypracowaniu modelu biblioteki nowoczesnej. Dlatego uczestniczyły w nim biblioteki różnego typu: Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie, Miejska Biblioteka Publiczna w Bartoszycach (typu powiatowego), Miejska Biblioteka Publiczna w Morągu, Gminna Biblioteka Publiczna w Jankowie. Ze strony szwedzkiej – Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Halmstad oraz biblioteki w Kunsbace, Laholm, Unnaryd, Hyltebruk. Polscy

bibliotekarze osobiście mogli zobaczyć, że wszystkie szwedzkie biblioteki są zasobne w księgozbiory i skomputeryzowane. Widoczna jest tam wysoka ranga, jaką nadają placówkom samorządy, władze i społeczeństwo. Biblioteki, które odwiedza ok. 60% mieszkańców, są organizatorami różnych form życia publicznego, doskonale wypełniając funkcje nieznanymi tam domów kultury. Czytelnicy szwedzcy korzystają ze znajdujących się w bibliotece komputerowych baz informacji lokalnej. Pozwala to im efektywniej uczestniczyć w życiu publicznym i sprawowaniu władzy.

Bogatsi o doświadczenia szwedzkie polscy bibliotekarze z Warmii i Mazur podjęli działania służące wykorzystaniu komputerów, a szczególnie chętnie zajęli się sprawą tworzenia i użytkowania komputerowych baz informacji lokalnej. W bibliotekach, w których nie było komputerów, zorganizowano informacje o samorządach w sposób tradycyjny. Ze środków unijnych zakupiono sprzęt komputerowy do bibliotek uczestniczących w programie za 80 000 zł. Przejmowane były i popularyzowane te formy pracy bibliotek, które służą rozwojowi czytelnictwa oraz zaspokajaniu nowych oczekiwań użytkowników. Szczególne zainteresowanie budziło przenoszenie doświadczeń szwedzkich w pracy z najmłodszymi dziećmi. W WBP podjęta została praca nad stworzeniem modelowych form działalności godnej powszechności w nowoczesnych bibliotekach. Rozpoczęto pracę nad stworzeniem projektu baz informacyjnych – wojewódzkiej i lokalnych. W WBP założony został serwis internetowy PLACCAI w trzech językach pod adresem: www.placc.ai.pl.

Poszerzone zostało grono użytkowników serwera internetowego. Z samej pracowni komputerowej WBP, dysponującej 10 stanowiskami roboczymi, skorzystało 958 osób w czasie 1938 godzin. Liczba kont internetowych na serwerze zwiększyła się o 56, a instytucjonalnych użytkowników – o 44. Własne strony internetowe opracowały wszystkie uczestniczące w programie biblioteki (omówienie programu PLACCAI opublikowano w numerze 3/4 „Bibliotekarza Warmińsko-Mazurskiego” z 1999 r. oraz w Internecie: <http://www.wbp.olsztyn.pl/bwm/>).

WBP zaproponowała urzędowi gmin, miast, powiatów umieszczenie i utrzymanie bezpłatnie na swoim serwerze strony www (oraz 3 kont indywidualnych) w zamian za zakup komputera z modemem do własnej biblioteki

publicznej. Podjęła się też przeszkolenia bibliotekarzy w obsłudze komputera, przygotowała schemat bazy informacji lokalnej dla powiatów, miast i gmin. Wobec trudności w realizacji, zmodyfikowano pomysł. Zmodyfikowany projekt nazwano Baza Informacji Lokalnej.

Projekt zakłada udział 15 samorządów gminnych, miejskich lub powiatowych w tworzeniu bazy, tzn. samodzielnym aktualizowaniu własnych serwisów internetowych, wykorzystując słabo wykwalifikowany personel oraz dedykowaną aplikację bazodanową, posadzoną na serwerze internetowym w WBP w Olsztynie. Aplikacja dynamicznie konstruuje serwisy internetowe uczestników projektu, automatycznie eliminując informacje zdezaktualizowane. Dzięki spójnej strukturze poszczególnych serwisów informacyjnych możliwe jest łatwe wielokierunkowe wyszukiwanie informacji w bazie. Aby stworzyć możliwość aktualizacji informacji w serwisie urzędowym, w których komputera z dostępem do Internetu jeszcze nie ma, używa się na okres próbnego zestawu komputerowego zakupionego ze środków projektu. Zestaw ten ma być udostępniony w bibliotece publicznej podlegającej pod urząd biorący udział w projekcie po to, aby umożliwić swobodny i darmowy dostęp do informacji w serwisie mieszkańcom gminy, miasta czy powiatu, bo to właśnie oni mają być głównymi odbiorcami informacji zawartych w bazie.

W zamian za nieodpłatne użytkowanie serwera i aplikacji urząd gminy, miasta lub starostwo powiatowe zobowiązują się zakupić drugi zestaw komputerowy do innej biblioteki publicznej na swoim terenie, nie posiadającej komputera i dostępu do Internetu. Opłaty za dostęp do Internetu ponosi urząd.

Ponadto w wyniku realizacji projektu powstanie spójny serwis internetowy opisujący życie społeczności lokalnych, aktualizowany przez pracowników urzędu bez konieczności zatrudniania siły fachowej. Problemem, z jakim borykają się urzędy, które już zdecydowały się wziąć udział w projekcie, jest brak środków na opłacenie pracy informatyków, którzy na obecnym etapie są potrzebni urzędowi do pomocy w budowie serwisu. Innym problemem są środki na zakup pierwszego komputera, niezbędnego do aktualizacji serwisu.

Projekt ma służyć pomocą piętnastu pilotażowym samorządom naszego województwa w taki sposób, aby stały się one wzorem do naśladowania dla pozostałych samorządów,

obawiających się nowoczesnych środków wymiany informacji i nakładów z nimi związanych.

Wielkie nadzieje wiązać można z kolejną inicjatywą. Jest to już realizowany projekt: WIRTUALNA BIBLIOTEKA POWIATOWA. Projekt powstał w wyniku poszukiwania sposobu wykonania zapisu ustawowego o obowiązku tworzenia bibliotek powiatowych i został opracowany przez pracowników Starostwa Powiatowego w Olsztynie i WBP. Jego realizatorami są: Starostwo Powiatowe w Olsztynie, WBP, miejskie i gminne biblioteki działające w obrębie powiatu, gminy: Barczewo, Biskupiec, Dobre Miasto, Jeziorany, Olsztynek. Projekt będzie realizowany etapowo. Etap pierwszy obejmie 5 wymienionych bibliotek miejskich. Etap drugi obejmuje pozostałe 7 bibliotek gminnych. Uczestniczą w projekcie również: powiatowe urzędy pracy oraz Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie.

Celem projektu jest poszerzenie zakresu działania bibliotek miejsko-gminnych, wzbogacenia ich oferty usługowej dla użytkowników z całego powiatu.

Wirtualna powiatowa biblioteka publiczna wykorzystywać będzie zasoby bibliotek miejskich i opierać się na pracy zatrudnionej tam kadry. Wszystkie uczestniczące w projekcie biblioteki wyposażone zostały przez Starostwo Powiatowe w niezbędny sprzęt komputerowy (2 komputery).

WBP przeszkoliła pracowników w obsłudze komputera. Obecnie we wszystkich bibliotekach wprowadzone są katalogi własnych zbiorów do bazy komputerowej.

Usługi wirtualnej biblioteki powiatowej będą dostępne głównie poprzez strony www. Inne usługi informacyjno-konsultacyjne – przez grupy dyskusyjne i pocztę elektroniczną. Rozszerzony zostanie dostęp do zasobów informacyjnych biblioteki, do informacji o rynku pracy, do informacji o powiecie, jego zadaniach i zasadach funkcjonowania. Biblioteka służyć będzie pomocą w poszukiwaniu informacji oraz nawiązywaniu potrzebnych kontaktów partnerskich. Ponadto umożliwi: stały kontakt z mieszkańcami powiatu, wspieranie aktywności obywatelskiej, anonimowy kontakt z Policją (informacja typu: „crime” lub „narcotic line”), dostęp do Rzecznika Praw Konsumenta.

Do obowiązków wirtualnej biblioteki powiatowej należeć będą:

- obsługa bibliotek miejskich i gminnych,

- wypożyczanie za pośrednictwem e-mail skomputeryzowanych zasobów dostępnych w bibliotece (zamawianie książek z bibliotek poza miejscem zamieszkania),
 - udostępnianie materiałów w formie elektronicznej dostępnych w czytelnii (poprzez skanowanie) i przesyłanie ich czytelnikom – na zamówienie,
 - wykorzystanie środowiska Internetu do celów własnych (e-mail, linki do stron www) jako doskonałej formy spędzania czasu wolnego,
 - organizowanie szkoleń typu „online”,
 - organizowanie nauki języków obcych,
 - prowadzenie księgowości małym firmom,
 - ułatwianie dwustronnych kontaktów na linii urzęd – mieszkańcy oraz zbieranie opinii i uwag od obywateli,
 - ułatwienie dostępu do Rzecznika Praw Konsumenta i innych instytucji administracji państwowej,
 - tworzenie możliwości korespondowania z ośrodkami w miastach/gminach bliźniaczych powiatu (typu uczeń – uczeń).
- Na przygotowywanej przez Powiat Olsztyński stronie www znaleźć można będzie:
- katalogową zawartość zasobów bibliotecznych pięciu bibliotek (wypożyczalnia + czytelnia) dostępną w formie usługi „search” – fizycznie umiejscowioną na serwerze WBP,
 - aktualną informację o rynku pracy – odsyłacz internetowy (link) do Powiatowego Urzędu Pracy w Olsztynie oraz urzędów sąsiednich,
 - bieżącą korespondencję pomiędzy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie a jego klientami (szczególnie osobami niepełnosprawnymi z terenu całego powiatu),
 - linki do instytucji edukacyjnych (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, szkoły wyższe, uczelnie prywatne),
 - Powiatowy Informator Kulturalny,
 - skrzynki pocztowe umożliwiające kontakt na osi mieszkańcy – władze powiatu,
 - skrzynki kontaktowe z organizacjami pozarządowymi i policją (typu „narcotic line”),
 - dostęp do bezpośrednich informacji o Unii Europejskiej (serwery UE i centrów informacji),
 - Powiatowy Serwis Integrycyjny – realizowany wspólnie z Departamentem Integracji Europejskiej Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie, obejmujący informacje o UE, integracji, środkach pomocowych, porady prawne itd.,

- linki do innych bibliotek regionalnych, jak również do polskich i zagranicznych bibliotek internetowych zamieszczających elektroniczne teksty książek w sieci.

Kontynuacją dotychczasowych działań był program realizowany z funduszy Open Society pod nazwą KOMPUTEROWE SZKOLENIA WYJAZDOWE, pomyślany jako badanie zapotrzebowania środowiska na wykorzystanie nowoczesnych technologii do celów edukacyjno-informacyjnych. Uczestniczyli w nim pracownicy bibliotek publicznych, ośrodków kultury i szkół, mieszkańcy gmin: Bartoszyce, Biskupiec, Iława, Jeziorany, Miłomłyn, Morąg, Ostróda, Reszel. Skorzystali z niego przede wszystkim bibliotekarze i nauczyciele, którzy dotychczas nie mieli dostępu do komputera i Internetu.

Podjęte zostały prace nad realizacją projektu LOKALNE GNIAZDA INNOWACYJNOŚCI. Jego głównym celem jest pomoc dla bezrobotnych absolwentów szkół średnich i wyższych w małych miejscowościach w podjęciu pracy w miejscu zamieszkania. Teren powiatu olsztyńskiego to znaczna liczba małych miejscowości ze stopą bezrobocia wykraczającą ponad 20%. W takich warunkach osoby o względnie wysokim poziomie wykształcenia, nie znajdując wartościowej oferty pracy na miejscu, decydują się na opuszczenie miejsca zamieszkania i poszukiwanie możliwości zrobienia kariery w dużym mieście. Efekty takiego zjawiska są bardzo poważne i wydatnie zmniejszają szanse rozwojowe społeczności lokalnej.

Sprzęt komputerowy umieszczony w bibliotece w każdej gminie powiatu olsztyńskiego udostępniany będzie nieodpłatnie mieszkańcom przez wyszkolonych bibliotekarzy, a dla 56 bezrobotnych stanie się miejscem pracy. Starostwo Powiatowe w Olsztynie zapewni obsługę prawną i księgową uczestników. Grupa wybrana spośród bezrobotnych absolwentów sprawnie posługujących się komputerem zostanie przeszkolona w zakresie zarobkowania poprzez Internet. Grupa wybrana będzie przez Komisję Autorytetów w Konkursie Pomysłów. Szkolenie odbędzie się w niemieckich firmach, specjalizujących się w takiej formie działalności, bądź promujących tę działalność. Szkolenie zagranicze zorganizuje i sfinansuje partnerski dla powiatu olsztyńskiego Powiat Osnabrück w Dolnej Saksonii. Szkolenia organizowane przez Starostwo Powiatowe w Olsztynie zapewnią grupie przygotowanie dotyczące prawa pracy, przedsiębiorczości i księgowości.

Część grupy po zrealizowaniu projektu uczyni prowadzenie działalności gospodarczej z wykorzystaniem Internetu swoim sposobem na życie i zorganizuje prywatne stanowiska pracy z pomocą pożyczek z Funduszu Pracy, będącego w dyspozycji Powiatowego Urzędu Pracy, gwarantowanych przez lokalne fundusze gwarancyjne. Osoby, które nie zdecydowały się podjąć działalności na własne ryzyko i zrezygnują z proponowanej w programie formy zarobkowania, będą miały duże szanse na znalezienie pracy gdzie indziej dzięki umiejętnościom nabytym w czasie szkoleń (obsługi komputera, użytkowania Internetu, znajomości prawa pracy, wiedzy z zakresu przedsiębiorczości, finansów, księgowości). Efektem programu będzie wprowadzenie do każdej gminy w powiecie dobrych przykładów podejmowania działalności gospodarczej przez młodych ludzi, bez konieczności emigracji do dużych ośrodków miejskich. Projekt będzie miał charakter pilotażowy, w przyszłości może on osiągnąć skalę regionalną a nawet ogólnokrajową.

LOKALNE GNIAZDA INNOWACYJNOŚCI (LOGIN) stwarzają szansę wejścia w świat nowoczesnych technologii, rynku pracy, ogromnych zasobów informacyjnych oraz możliwości edukacyjnych. Szansę tę udostępniają wszystkim chętnym, niezależnie od ich miejsca zamieszkania i sytuacji finansowej.

W środowisku ludzi niezamożnych biblioteka publiczna staje się więc jedynym miejscem, w którym dostępne są nowoczesne technologie i jednym z niewielu miejsc, gdzie dzieci (szczególnie z biednych rodzin wielodzietnych i patologicznych) mogą bezpiecznie i pożytecznie spędzić czas wolny od zajęć szkolnych.

W innym programie KLUBY proponujemy sposób zapewnienia okolicznym i najskromniej wyposażonym mieszkańcom Olsztyna realnej możliwości użytkowania komputera.

Stanowisko komputerowe (komputer, drukarka, skaner) w czynnym zarówno w godzinach rannych jak i popołudniowych Oddziale Literatury Dziecięcej i Młodzieżowej WBP udostępniany będzie nieodpłatnie członkom zorganizowanych grup – klubów i osobom indywidualnym, które wykażą się ciekawymi pomysłami i uzasadnią ich wartość w bibliotece. Powstanie minimum 5 klubów wybranych w Konkursie na Klub lub karty członkowskie (2 zł – wydruk i laminowanie w WBP). Pracownia zostanie otwarta dodatkowo w jedno popołudnie tygodniowo.

Członkowie klubów będą mogli korzystać z bezpłatnych konsultacji bibliotekarzy i informatyków WBP, uczestniczyć w kształtowaniu profilu zbiorów bibliotecznych oraz brać udział w nieodpłatnych szkoleniach (dzieci – malowanie w programie Paint), bądź – za symboliczną opłatę – w kursach tematycznych. Kluby i ich aktywni członkowie zyskają także możliwość nieodpłatnego otrzymania konta poczty elektronicznej oraz miejsca na własny serwis internetowy na serwerze WBP.

Po ubiegłorocznych szkoleniach wyjazdowych prowadzonych przez WBP w ramach realizacji projektu „Komputerowe szkolenia wyjazdowe” (grant OSI Budapest) zapotrzebowanie na tego typu szkolenia znacznie wzrosło, ale nie osłabiło potrzeby szkoleń organizowanych metodami tradycyjnymi. Wzbogacenie zasobów sprzętu komputerowego WBP o komputery przenośne umożliwi realizację szeroko zakrojonej akcji informacyjno-szkoleniowej zarówno wyjazdowej, jak i stacjonarnej – w pracowni komputerowej WBP oraz w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym WBP. Realizacją tego zapotrzebowania będzie CENTRUM INFORMACYJNO-SZKOLENIOWE.

Projekt zakłada przekształcenie WBP w Olsztynie w centrum informacyjno-szkoleniowe. Wykorzystując własny sprzęt komputerowy, uzupełniony o komputery przenośne oraz lokale bibliotek publicznych województwa warmińsko-mazurskiego, pracownicy WBP będą prowadzili w ciągu dwóch lat cykle szkoleń, kursów, pokazów (komputerowych i organizowanych tradycyjnymi metodami). Służyć też będą poradami i informacją (bezpośrednią, telefoniczną, pocztą elektroniczną i tradycyjną łącznie z informacją prawną) z bazy LEX. Przewidziano w ciągu każdego z dwóch lat realizacji projektu 11 szkoleń stacjonarnych (tradycyjnych i komputerowych), 18 komputerowych szkoleń i pokazów wyjazdowych oraz 6 spotkań z ciekawymi ludźmi i prezentacje książek (w WBP bądź w terenie). Projektem objęci zostaną pracownicy bibliotek publicznych, ośrodków kultury, szkół i mieszkańcy z terenu województwa warmińsko-mazurskiego.

Mniejszy zakres, ale dużą wartość będzie miał projekt COMPUTER, ENGLISH, INTERNET, realizowany przez WBP ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności wspólnie z Polską Fundacją Dzieci i Młodzieży.

Program przeznaczony jest dla mieszkańców gminy Dobre Miasto (wsi: Orzechowo, Barcikowo, Jesionowo, Podleśna, miasta Dobre Miasto) oraz miasta Olsztyna; głównie dla dzieci i młodzieży.

W sumie planuje się, że uczestnikami programu COMPUTER, ENGLISH, INTERNET będzie minimalnie 180 osób (około 2000 odwiedzin – uczestnicy indywidualni około 2000 razy przyjdą do bibliotek – realizatorów programu).

Najważniejsze zadania planowane do realizacji w ramach programu to:

- zakup podręczników i programów,
- instalacja oprogramowania,
- kurs dla realizatorów z zakresu: Euro+, IRC, poczty elektronicznej, wyszukiwarek internetowych, nauki języka angielskiego w Internecie,
- pokazy multimedialne w terenie, kursy języka angielskiego,
- ćwiczenia indywidualne (język angielski, komputery, Internet),
- letnia szkoła dla dzieci z gminy Dobre Miasto.

Termin rozpoczęcia i zakończenia programu: 02.11.2000 r. – 31.08.2001 r., kontynuacja w latach następnych w miarę pozyskiwanych funduszy.

Oczywiście, pracownicy WBP i innych – bibliotek-uczestniczek programów, wykonują te zadania, nie zaniedbując swoich codziennych, normalnych obowiązków.

Roman Ławrynowicz jest dyrektorem Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie.

Bożena Bartoszewicz-Fabiańska

Komputeryzacja bibliotek publicznych – omówienie wyników badań ankietowych. Cz. I

Badania ankietowe zostały przeprowadzone we wrześniu 2000 r. w celu zebrania aktualnych danych o stanie komputeryzacji wojewódzkich bibliotek publicznych i nowo powstających bibliotek powiatowych.

Ankieta zawierała 13 pytań dotyczących:
– ogólnych danych o bibliotece;

– stanu komputeryzacji ankietowanej biblioteki i liczby komputeryzujących się bibliotek podległych (stopnia zaawansowania komputeryzacji biblioteki w zakresie prac bibliotecznych, wykorzystywanego oprogramowania bibliotecznego, formatu opisu bibliograficznego dokumentów we własnych bazach bibliotecznych i katalogowych, sieci lokalnej, liczby stacji roboczych w sieci, dostępu do Internetu, udostępniania informacji elektronicznej, finansowania komputeryzacji);

– liczby komputeryzujących się bibliotek sieci;

– rodzaju usług świadczonych przez bibliotekę wojewódzką lub powiatową w zakresie komputeryzacji na rzecz innych placówek sieci;

– zamierzeń bibliotek w zakresie innych placówek sieci;

– dokształcania bibliotekarzy;

– problemów związanych z komputeryzacją.

Ankiety skierowano do 18 wojewódzkich bibliotek publicznych, które zostały poproszone o rozesłanie ich do komputeryzujących się bibliotek powiatowych.

Wpłynęło 18 ankiet z bibliotek wojewódzkich, 71 – z bibliotek powiatowych.

Stan komputeryzacji bibliotek wojewódzkich

Stan organizacyjny tych bibliotek jest zróżnicowany. 9 bibliotek wojewódzkich ma w swojej strukturze organizacyjnej filie biblioteczne na terenie miasta, lecz tylko 3 z nich komputeryzuje filie: Gdańsk – 9 filii, Rzeszów – 2 i Toruń – 1.

Wszystkie biblioteki wojewódzkie są zaawansowane w komputeryzacji prac bibliotecznych. Stan zaawansowania przedstawia tabela.

Stan zaawansowania biblioteki wojewódzkiej w zakresie komputeryzacji prac bibliotecznych

Skomputeryzowane czynności biblioteczne	Liczba bibliotek
1	2
● Rejestracja czytelników wypożyczeń	11
● Tworzenie własnych baz bibliograficznych	18
● Tworzenie katalogów komputerowych	18
● Tworzenie własnych baz faktograficznych	2
● Przejmowanie danych z baz utworzonych przez inne biblioteki lub firmy	17

1	2
● Gromadzenie zbiorów	13
● Inne prace biblioteczne	
– Wydruk inwentarzy	2
– Digitalizacja zbiorów	12
– Obsługa automatyczna magazynów	1
– Skontrum	1
– Wypożyczenia międzybiblioteczne	1
– Statystyka roczna GUS	3

Zautomatyzowaną rejestrację czytelników i wypożyczeń prowadzi 11 bibliotek, 2 biblioteki przygotowują się do obsługi wypożyczeń rejestrując dane o czytelnikach.

Wszystkie biblioteki wojewódzkie tworzą własne bazy bibliograficzne, w tym:

– bibliografię regionalną – 16,

– bibliografię osobowe – 3,

– bibliografię pisarzy regionu – 1,

– bibliografię ludzi kultury danego miasta – 1,

– bibliografię regionalną książek – 1,

– bibliografię regionalną artykułów z czasopism – 1,

– bibliografię filmoznawczą artykułów i recenzji z czasopism – 1,

– bazę recenzji filmowych – 1,

– bazę recenzji literackich – 1,

– kartotekę zagadnieniową – 2,

– kartotekę zagadnień dot. bibliotekoznawstwa i informacji naukowej – 2,

– kartotekę tematyczną dot. Unii Europejskiej – 1.

Zautomatyzowane katalogi wydawnictw zwartych prowadzi 17 bibliotek, wspólny katalog wydawnictw zwartych i ciągłych – 1, katalog zbiorów specjalnych – 1, katalog zbiorów muzycznych – 3, katalog zbiorów audiowizualnych – 1, katalog książki mówionej – 1, katalog czasopism – 3, katalog mikrofilmów starych druków – 1, katalog mikrofilmów czasopism – 1, dżs – 1.

Biblioteki wojewódzkie w zakresie wydawnictw zwartych wprowadziły od 5 do 78% zasobów własnych. Wszystkie rozpoczęły proces budowy katalogów wydawnictw zwartych od wprowadzania wpływów bieżących, uzupełniając w miarę możliwości bazę o zbiory retrospektywne. Największy procent wprowadzonych opisów wydawnictw zwartych mają następujące biblioteki:

● Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie – 78%,

- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida w Zielonej Górze – 75%,
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smołki w Opolu – 70%,
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu – 70%.

W grupie bibliotek, które zarejestrowały od 20 do 30% zasobów wydawnictw zwartych znajdują się:

- Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach – 30%,
- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Józefa Piłsudskiego w Łodzi – 25%,
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Josepha Conrada-Korzeniowskiego w Gdańsku – 25%,
- Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku – 25%,
- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Mikulskiego we Wrocławiu – 23%,
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Książnica Miejska im. Mikołaja Kopernika w Toruniu – 22%,
- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy – 21%.

13 bibliotek wojewódzkich wspomaga w sposób automatyczny procesy gromadzenia i ewidencji zbiorów, przy czym w większości trudno tu mówić o automatyzacji tego procesu i pełnym przetwarzaniu danych. 4 biblioteki wojewódzkie jednocześnie rejestrują w sposób zautomatyzowany zamówienia zbiorów, prowadzą ewidencję sumaryczną i finansowo-księgową. 1 z nich zautomatyzowała w ACCESS-ie obsługę wpływów i dystrybucji ogólnopolskiego eo wydawnictw zwartych i czasopism. Pełną kontrolę procesu gromadzenia czasopism prowadzi w systemie VTLS Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Lublinie.

Wydruk inwentarzy realizują 2 biblioteki wojewódzkie. Automatyczną obsługę magazynów ma 1 biblioteka (Biblioteka Śląska), 1 biblioteka przeprowadza w sposób zautomatyzowany skontrolum, 1 przygotowuje się do automatycznej obsługi wypożyczeń międzybibliotecznych. 3 biblioteki komputerowo prowadzą roczną statystykę GUS-owską. 1 biblioteka (Wojewódzka Biblioteka i Książnica Miejska im. Mikołaja Kopernika w Toruniu) rozpoczęła digitalizację zbiorów, przede wszystkim starych druków i innych cymeliów.

W bibliotekach stopnia wojewódzkiego do obsługi procesów bibliotecznych aktualnie używane są różne oprogramowania. Najwięcej zastosowań ma MAK – 13, następnie SOWA – 5,

ALEPH – 2. Pojedyncze zastosowania mają: PROLIB, VTLS, HORIZON, OSIS, LIBRA, MOL, PATRON, PROMAX, LE-LIB (Wypożyczalnia).

5 bibliotek używa jednocześnie kilku programów do obsługi tych samych procesów bibliotecznych. W Warszawie, Lublinie, Łodzi i Szczecinie utrzymywane są własne bazy katalogowe w systemie MAK do momentu przeprowadzenia konwersji danych na USMARC do zakupionych systemów zintegrowanych (ALEPH, VTLS, HORIZON).

W zakresie katalogowania zbiorów własnych 6 bibliotek używa formatu USMARC, 6 – formatu MARC BN. 10 bibliotek tworzy bibliografie regionalne w MAK-u w formacie MARC BN.

Sieć lokalną posiadają wszystkie biblioteki wojewódzkie. 16 bibliotek używa oprogramowania sieciowego Novell, 6 – Window NT, 4 – UNIX, 2 – Linux i 1 – Open Dos.

Liczba stacji roboczych w poszczególnych bibliotekach jest zróżnicowana.

Liczba stacji roboczych w wbp

Liczba stacji roboczych	Liczba komputerów poza siecią	Liczba bibliotek posiadających daną liczbę stacji roboczych
160	0	1
104	5	1
100	0	1
75	19	1
60	0	1
58	3	1
43	0	1
42	0	1
35	9	1
35	0	1
34	3	1
32	0	1
30	3	1
30	1	1
24	20	1
24	0	1
19	3	1
6	18	1

Największą liczbę komputerów posiada Biblioteka Śląska w Katowicach (160 stacji roboczych), Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Gdańsku (104 stacje robocze i 5 poza siecią), Biblioteka m.st. Warszawy (100 stacji roboczych), Książnica Pomorska w Szczecinie (75 stacji roboczych w sieci i 19 poza siecią). Wyłączone z sieci komputery najczęściej

obsługują funkcje wydzielone, jak: księgowość i kadry lub oddziały czy też działy biblioteki pracujące poza budynkiem głównym danej biblioteki.

Informacje o zasobach własnych udostępniają wszystkie biblioteki w sieci lokalnej oraz 10 bibliotek w Internecie.

Dostęp do Internetu realizowany jest w 14 bibliotekach łączem stałym, w 4 – modemowo. 17 bibliotek wojewódzkich ma swoją elektroniczną skrzynkę pocztową. Czytelnicy w 12 bibliotekach mogą korzystać z Internetu samodzielnie, a za pośrednictwem bibliotekarza – w 4 bibliotekach. Czytelnicy nie mają dostępu do Internetu w 2 bibliotekach. W 9 placówkach dostęp do Internetu jest płatny i wynosi od 3 zł do 8 zł za godzinę.

Pracownicy 17 bibliotek wojewódzkich korzystają z poczty elektronicznej, katalogów innych bibliotek, innych baz w Internecie. Ze wszelkich usług dostępnych w sieci globalnej, jak FTP, Telnet, Usenet... korzystają pracownicy 6 bibliotek.

We wszystkich bibliotekach czytelnikom na miejscu są udostępniane tworzone katalogi i bazy komputerowe, poprzez Internet – udostępnia je 8 bibliotek.

Udostępnianie baz innych bibliotek lub firm przedstawia się następująco:

- bazy bibliograficzne udostępnia – 15 bibliotek,
- bazy faktograficzne – 1,
- bazy pełnotekstowe – 6.

Tylko 3 biblioteki wojewódzkie nie posiadają własnego serwisu www.

Źródłami finansowania komputeryzacji są:

- budżet biblioteki – dla 18 bibliotek,
- wypracowane środki własne – dla 5,
- środki resortowe – dla 8,
- inne źródła, w tym: granty z fundacji – 7, dotacje celowe – 3, sponsorzy – 1.

Bożena Bartoszewicz-Fabiańska jest kierownikiem Oddziału Komputeryzacji Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Białymstoku.

Zbigniew Żmigrodzki

Biblioteczne troski

Znajdując w każdym numerze „Bibliotekarza” słowo wstępne pt. „Od redaktora”, podziwiam zawarte w nim trafne opinie dotyczące sytuacji bibliotek w Polsce. W październiku 2000 r. przeczytałam: „Odnoszę wrażenie (tak pisze red. Jan Wołosz), że dzieje się coraz mniej w bibliotekarstwie (...) jest coraz mniej informacji o sprawach rozwoju całego bibliotekarstwa, o problemach jego rozwoju i przyszłości (...) są to widome skutki procesu zanikania impulsów płynących z agend rządowych zajmujących się sprawami bibliotek: wadliwego systemu finansowania; ubożenia i likwidowania bibliotek (...)”.

W przeciwieństwie do części akademickich nauczycieli bibliotekarstwa, miałem sposobność – jako długoletni bibliotekarz, uczestniczący także przez prawie 30 lat w działalności SBP i członek jego Zarządu Głównego, obserwować zjawiska związane z sytuacją bibliotek i polityką biblioteczną. Mogę śmiało orzec, iż nigdy jeszcze nie było tak źle pod względem niekompetencji i stosunku władz centralnych oraz w dużym stopniu lokalnych – do bibliotek i czytelnictwa. Zupełny niemal brak ich zainteresowania wyraża się w całkowitym prawie zaniku czynników sterujących w resortach oraz daleko posuniętym brakiem zainteresowania tym, co się z bibliotekami i w bibliotekach dzieje. Placówki biblioteczne, będące w gestii samorządów, wydane zostały w wielu przypadkach „na łup” ludzi, uważających wydatki na biblioteki za zbędne obciążenie. „Włącza się” mniejsze biblioteki publiczne do bibliotek szkolnych (!), co uniemożliwia dostęp czytelnikom po godzinach otwarcia szkoły; obsadza się stanowiska kierownicze osobami bez kwalifikacji i bibliotekarskiej praktyki; lekceważy w sposób absolutny Ustawę o bibliotekach z 1997 r., a więc stosunkowo niedawno wydaną, o której chyba nie można powiedzieć, że się „przeżyła” albo że stanowi „spadek po komunizmie”.

Sądzę, że do coraz trudniejszego położenia bibliotek przyczyniła się też postępująca od 1990 r. degradacja innego, ściśle z bibliotekarskim związanego, środowiska – dokumentalistów, czyli niebibliotecznych służb informacji naukowej, owocnie współpracujących z bib-

Nie zapomnij o prenumeracie!

liotekami. W bezmyślny sposób zlikwidowano Centrum INTE, z jego cennym czasopiśmem „Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji” oraz wydawnictwem książkowym i zespołem baz danych. Teraz zamyka się wegetująca jeszcze do 2000 roku pozostałość tego kierunku – Instytut INTE. Kilka lat temu pozbyła się swojego Ośrodka Informacji Naukowej Polska Akademia Nauk. Wszystko po to, aby pod pozornymi pretekstami przeznaczać pieniądze na rosnącą nieustannie naukową biurokrację. Z ponad trzech tysięcy ośrodków inte, funkcjonujących do końca lat siedemdziesiątych, pozostało zapewne nie więcej niż sto kilkadziesiąt, o ile nie mniej; wszystkie one dysponowały wartościowymi zbiorami bibliotecznymi o charakterze specjalistycznym: naukowo-fachowym. Od twierdzeń, że bez służb informacyjnych można się obejść, bo wszystko znajduje się w Internecie, do identycznej opinii w sprawie bibliotek, droga nie jest znów tak daleka...

O tym, że ani Internet, ani kilka bądź kilkanaście baz danych na dyskach optycznych nie zastąpi dobrze pracujących służb biblioteczno-informacyjnych różnego rodzaju, wie każdy, kto tylko potrzebuje autentycznej informacji naukowej. Nie wie jedynie urzędnik, który już dawno przestał czytać książki i wykorzystywać informacje naukowe: jest on święcie przekonany, że na wszystkim zna się najlepiej. A nawet gdy formalnie nosi miano pracownika nauki czy posługuje się stopniem doktora, przeważnie żadnej biblioteki od czasu szkoły czy studiów nie odwiedził. W kręgach tzw. elit panuje też przekonanie, iż wystarczy „informacja europejska”, a książka to tylko marny środek przestarzałej formy rozrywki – jest wszak telewizja, i to satelitarna, dla mas. Nikt nie bierze pod uwagę, że od czytelnictwa, i to uwarunkowanego dostępem do wartościowych książek, bez ograniczeń podyktowanych ideologiczną cenzurą, zależy poziom kulturalny i cywilizacyjny społeczeństwa na co dzień, a także etyka społeczna, w tym i stosunek do pracy i obowiązków. Niestety, z tym jest u nas coraz gorzej.

Jednak i środowisko bibliotekarskie nie jest bez winy. Od dawna dostrzegam całkowitą obojętność bibliotekarzy naukowych na los

bibliotek publicznych; zapominają oni o sentencji „Nie pytaj, komu bije dzwon, bije on tobie”. Biblioteki publiczne na całym świecie biorą coraz większy udział w obsłudze czytelnicy oraz informacyjnej studentów i pracowników nauki, także – specjalistów – praktyków. Ich depresja oznacza rosnące niedouczenie, nieznajomość piśmiennictwa, literatury, ogólne prostacko. Występuje wśród nas niechęć (to zresztą określenie mocno eufemistyczne) pracowników, a szczególnie kierowników, jednej biblioteki do drugiej; bibliotekarze walczą niegodnie z akademickimi i innymi placówkami nauczania bibliotekarzy. W trakcie ostatnich Targów Książki we Frankfurcie, biblioteka naukowa, przygotowująca ekspozycję wydawnictw bibliologicznych, stanowiących dorobek regionu, pominęła publikacje instytutu bibliotekoznawstwa – podobnych sytuacji, związanych z innymi wydarzeniami kulturalnymi, bywa więcej. Do dziś pamiętam, jak na konferencji, w której uczestniczyli bibliotekarze „uczni” (miała miejsce w połowie lat dziewięćdziesiątych), osądził jakiś „znawca”, powołując się na swoją świeżą bytność za granicą, że likwidowanych bibliotek publicznych nie ma co żałować, bo te, które pozostaną, będą „mocniejsze...”.

Przykro to powiedzieć, ale nie widzę szans zmian na lepsze w tych warunkach. Pogoń za pieniędzmi, przeznaczanie wszelkich możliwych środków na szumne, a w istocie bezpożyteczne imprezy w rodzaju „festiwali” czy innych podobnych, przy jednoczesnym skąpieniu na książki dla bibliotek, na archiwa, muzea oraz pozostałe, określające poziom społeczeństwa, instytucje kultury – te zjawiska ulegają ciąglemu nasileniu. „Sukcesem” jest dziś dla ludzi decydujących o wszystkim szeroko reklamowana, doraźna akcja, którą można „zabłysnąć” w środkach przekazu, a po której faktycznie nic nie pozostaje, poza brakami na koncie. Tych zaś, co „natrętnie” upominają się w imieniu społeczeństwa o pieniądze na bibliotekę czy na nowe dla niej książki, trzeba tak czy inaczej „wyciszyć”.

Prof. dr hab. Zbigniew Żmigrodzki jest kierownikiem Zakładu Bibliografii i Informacji Naukowej w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Aleksander Radwański

Komputeryzacja bibliotek publicznych w świetle dokumentów Unii Europejskiej

Poszukując w dokumentach Unii Europejskiej wyraźnych dyrektyw dotyczących komputeryzacji bibliotek, możemy czuć się rozczarowani. Nie ma dokumentów o charakterze normatywów, które regulowałyby te zagadnienia na poziomie całej Unii. Dzieje się tak z kilku przyczyn:

- automatyzacja bibliotek w Europie ma dłuższą historię niż brukselska biurokracja,
- większość standardów w automatyzacji bibliotek ma charakter międzynarodowy i zostało ustanowionych już dość dawno,
- specyfika rozwiązań w poszczególnych państwach czyni unifikację tyleż trudną co niepotrzebną.

Dla uzasadnienia pierwszej tezy zróbmy krótki przegląd skomputeryzowanych sieci bibliotecznych w krajach należących do Unii Europejskiej¹.

- **Niemcy** – od lat siedemdziesiątych poprzez lata osiemdziesiąte biblioteki publiczne były włączane do regionalnych, skomputeryzowanych sieci bibliotecznych, tworzonych wspólnie z bibliotekami akademickimi i specjalnymi,

- **Austria** – od 1981 r. działa komputerowa sieć BIBOS o zasięgu ogólnokrajowym, w której funkcjonują również biblioteki publiczne,

- **Belgia** – podobnie jak w Niemczech działają sieci regionalne, dwie z nich skupiają głównie biblioteki publiczne: VUBIS-ANTWERPEN, funkcjonująca od 1986 r. i AIHM działająca od 1981 r.,

- **Dania** – od 1974 r. działa sieć BASIS skupiająca biblioteki publiczne i szkolne,

- **Hiszpania** – zautomatyzowana sieć państwowych bibliotek publicznych została zbudowana w 1987 r.,

- **Finlandia** – w ramach systemu LINNEA, który ruszył w 1995 r. działa centralny katalog bibliotek publicznych MANDA, budowany kilka lat wcześniej,

- **Francja** – biblioteki publiczne wchodziły w skład systemu LIBRA, który został urucho-

miony w 1979 r. Obecnie system nie funkcjonuje jako jedna całość, rozpadł się na szereg sieci o zasięgu lokalnym,

- **Holandia** – w 1969 r. została zbudowana narodowa sieć PICA obejmująca wszystkie typy bibliotek,

- **Włochy** – biblioteki publiczne uczestniczą w sieci INDICE, uruchomionej w 1979 r.,

- **Wielka Brytania** – funkcjonują dwie duże sieci terytorialne, grupujące m.in. biblioteki publiczne: BLCMP założona w 1972 r. i LASER uruchomiona w 1975 r.,

- **Szwecja** – sieć dla bibliotek publicznych o nazwie BURK funkcjonuje od 1973 r.

Jak widać z powyższego wyliczenia, w krajach europejskich biblioteki publiczne w latach dziewięćdziesiątych były już skomputeryzowane. Skomputeryzowane niejednolicie w oparciu o lokalne wzorce. Ustanowienie szeregu standardów bibliotecznych (najważniejsze, mające wpływ na automatyzację to formaty wymienne i Z.39.50) uczyniło potrzebę integracji na poziomie systemów zbędną. Technologie lat dziewięćdziesiątych oparte na modelu OSI i Internecie w jeszcze większym stopniu uzwolniły na ścisłą współpracę bez potrzeby ujednolicania komputerów, systemów operacyjnych i systemów bibliotecznych. Nad standardami pracowano intensywnie od lat siedemdziesiątych w ramach takich organizacji jak: ISO i IFLA.

Aby uzupełnić informacje z literatury zwróciłem się z pytaniem o wpływ przepisów Unii Europejskiej na proces komputeryzacji do specjalistów z poszczególnych krajów. Otrzymałem niewiele odpowiedzi, ale wszystkie były zgodne: nie ma żadnych szczególnych przepisów dotyczących automatyzacji bibliotek publicznych. Wpływ unijnych normatywów na automatyzację określano jako nieistniejący lub bardzo pośredni. Odpowiedzi pochodziły z Danii, Austrii i Holandii.

Przeglądając dokumenty wydawane przez różnego rodzaju instytucje europejskie, na ślad bibliotek publicznych w szeroko pojętym kontekście automatyzacji natrafiamy w komunikatach i raportach Komisji Europejskiej. Komunikat zatytułowany *Strategies for jobs in the Information Society*² wymienia biblioteki publiczne jako przykłady „najlepszej praktyki” (best practice) w kontekście portugalskiego projektu zwiększania dostępności Internetu (montowanie terminali m.in. w bibliotekach publicznych) oraz decyzji rządu brytyjskiego o wyposażeniu wszystkich (!) bibliotek publicznych w połączeniu z Internetem. Raport Komisji *Joint*

*Employment Report 2000*³ wspomina o roli bibliotek publicznych w propagowaniu podstawowej znajomości obsługi komputera (computer literacy). Jak widać dokumenty te dotyczą bibliotek publicznych jedynie jako elementów ogólnej infrastruktury informacyjno-edukacyjnej. Tak samo traktuje biblioteki publiczne dokument zatytułowany *eEurope 2002*⁴, który zakłada instalowanie w bibliotekach publicznych terminali z dostępem do Internetu w celu poprawienia jego dostępności, jak też poprawy funkcjonowania samych bibliotek. O ile więc biblioteki publiczne istnieją jako składowa różnych przedsięwzięć, to są one zwykle słabo związane z „klasyczną” automatyzacją i dotyczą raczej dodatkowych funkcji bibliotek publicznych.

Dużo więcej na temat automatyzacji bibliotek znajdziemy w tzw. programach ramowych Unii. Programy te dotyczą działalności badawczej finansowanej lub dofinansowywanej przez Unię Europejską, nadając im kierunek w sensie tematu i struktury organizacyjnej podmiotów podejmujących badania. W latach 1990-1998 biblioteki korzystały z pola „Telematyka” zawartego w trzecim i czwartym programie ramowym. Pole to zawierało w swoich głównych liniach tematycznych tak żywotne dla automatyzacji bibliotek kwestie, jak:

- skomputeryzowane bibliografie (integracja z katalogami centralnymi i serwisami bibliograficznymi), retrokonwersja;
- międzynarodowe połączenia pomiędzy systemami (współkatalogowanie, wypożyczenia międzybiblioteczne);
- innowacyjne usługi biblioteczne stosujące nowe technologie.

Dobre przedstawienie działalności bibliotek w polu „Telematyka” zamieścił *CORDIS focus*⁵. Analiza zawartości samej bazy *CORDIS* wskazuje, że biblioteki publiczne brały udział w programach badawczych raczej sporadycznie. Projekty zrealizowane z udziałem bibliotek publicznych dotyczyły zwykle nowych technologii, tj. narzędzi internetowych, multimediów i innych technik telekomunikacyjnych. Tutaj więc również mamy do czynienia ze sferą dość daleką od „klasycznej” automatyzacji.

Trwający obecnie piąty program ramowy nie kontynuuje pola telematycznego, stwarza jednak bibliotekom szansę znalezienia miejsca w projektach innego typu. Drugi program tematyczny „Tworzenie przyjaznego społeczeństwa informacyjnego” zawiera dwie akcje

kluczowe: *Systemy i usługi dla obywateli* oraz *Multimedia*, w których mogą uczestniczyć biblioteki publiczne. Możliwe do realizacji projekty to np. wszelkiego rodzaju biblioteki cyfrowe, szczególnie zabezpieczające dorobek kulturalny o wymiarze europejskim lub wspomaganie edukacji w obrębie biblioteki publicznej, w tym edukacja dorosłych. Trudno natomiast wyobrazić sobie projekt związany bezpośrednio z procesem kompleksowej automatyzacji, choć nic nie stoi na przeszkodzie, by komputery i program użyty do realizacji bibliotek cyfrowych nie zostały przy okazji wykorzystane do katalogowania i obsługi wypożyczeń. Najlepszym źródłem informacji o piątym programie ramowym jest polski punkt konsultacyjny (<http://www.npk.gov.pl/prog.tem2/>). O piątym programie ramowym i sposobach pozyskiwania funduszy na automatyzację mówiono też wiele podczas poznańskiego seminarium „Granty dla bibliotek”. Materiały z tego seminarium można znaleźć w numerze „EBIB” 5/2000 (13) (www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib/13).

Studiując unijne dokumenty, nie sposób nie zadać sobie pytania, czy przynależność do Unii Europejskiej pomoże nam w kompleksowej komputeryzacji bibliotek publicznych w Polsce? Odpowiedź jest raczej negatywna. Możemy spodziewać się intensywnej współpracy na polach nowych technologii, wymiany idei i rozwiązań praktycznych. Budowanie podstawowej infrastruktury leży jednakże w gestii poszczególnych państw, które finansowały ten proces z własnych zasobów. Być może Unia, rozumiejąc nasze problemy, uruchomi jakiś projekt wyrównawczy lub polskie biblioteki będą partycypować w projektach na preferencyjnych zasadach. Bardziej prawdopodobne jest jednak oczekiwanie, że Polska jako kraj na odpowiednim poziomie cywilizacyjnym jest w stanie zadbać o własną infrastrukturę. Byłoby dobrze, gdyby rozumiały to też nasze czynniki rządowe i samorządowe.

Dr Aleksander Radwański jest pracownikiem Instytutu Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego i kierownikiem Działu Komputeryzacji Biblioteki Fundacji Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

PRZYPISY:

¹ Źródłem informacji w tym względzie będzie dla nas praca Alaina Jacquessona: *Automatyzacja bibliotek. Zarys historyczny, strategia, perspektywy*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1999.

² *Communication from the Commission: Strategies for jobs in the Information Society*. Brussels, 04.02.2000, COM (2000) 48 final.

³ Joint Employment Report 2000. Part I: The European Union. Part II: The Member States. Brussels, 06.09.2000, COM (2000) 551 final, Vol. I.

⁴ eEurope 2002. An Information Society For All. Draft Action Plan prepared by the European Commission for the European Council in Feira. 19-20 June 2000. Brussels, 24.05.2000, COM (2000) 330 final.

⁵ Telemates for Libraries: Special Feature. CORDIS focus. Special Edition, no 77, 23 December 1996.

Control seminarium nt. rekordów bibliograficznych, które odbyło się w Sztokholmie w 1990 r., zaproponowano rozpoczęcie badań nad funkcjonalnymi wymaganiami dla rekordów bibliograficznych. W efekcie otrzymano opracowanie nie zawierające apriorycznych twierdzeń dotyczących zawartości lub struktury rekordów, natomiast wykorzystujące technikę analizy jednostek dla zidentyfikowania pozycji, które są „kluczowymi obiektami zainteresowań dla użytkowników rekordów bibliograficznych”.

Obecnie istnieje wyraźna tendencja do używania dla modelowania danych dla obiektów bibliograficznych dwóch metodologii: modelowania obiektowego (OM – object modelling) oraz relacji między jednostkami (ER – entity relationship). Identyfikują one (czyli modelują) relacje pomiędzy niezależnymi obiektami bibliograficznymi. Dla celów FRBR użyto modelu ER (entity – relationship). Tworzy on strukturę, w której analizowane mogą być w sposób systematyczny wymagania wobec danych. Struktura ta służy jako podstawa do analizy użytkownika danych bibliograficznych posiadających konkretne odniesienie do jednostki, będącej obiektem zainteresowania użytkownika, oraz do atrybutów i relacji relewantnych w stosunku do zadań realizowanych przez użytkownika. Każdy atrybut i relacja (elementy omówione w dalszej części artykułu) mogą być bezpośrednio odniesione do zadań użytkownika, które są przez te jednostki wspomagane.

Dla potrzeb badań nad wymogami funkcjonalnymi dla rekordów bibliograficznych określono następujące zadania użytkownika:

- Wyszukiwanie jednostek, które odpowiadają kryteriom wyszukiwawczym określonym przez użytkownika (tzn. lokalizacja pojedynczej jednostki lub zestawu jednostek w pliku lub bazie danych jako wyniku wyszukiwania przy użyciu atrybutu lub relacji tej jednostki).

- Identyfikacja jednostki (tzn. zapewnienie, że opisana jednostka odpowiada jednostce poszukiwanej lub rozróżnienie pomiędzy dwiema lub więcej jednostkami o podobnych charakterystykach).

- Wybór jednostki odpowiadającej potrzebom użytkownika (tzn. wybór jednostki zaspokajającej żądania użytkownika co do treści, formy fizycznej itp., lub odrzucenie jednostki jako nieprzystającej do potrzeb użytkownika).

- Otrzymywanie dostępu do opisanej jednostki (tzn. nabywanie jednostki poprzez zakup, wypożyczenie itp. lub dostęp elektroniczny poprzez połączenie online z odległym komputerem).

Marek Nahotko

Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR) – model opracowania zbiorów bibliotecznych IFLA

Przed czterdziestoma laty IFLA zainicjowała prace o zasięgu międzynarodowym nad fundamentalnymi zmianami w teorii i praktyce katalogowania. Pierwsze efekty tych działań zaprezentowano na konferencji w Paryżu w 1961 r.: były to „Zasady katalogowania” zawierające wytyczne co do wyboru i formy hasła w katalogach alfabetycznych. W 1969 r. w Kopenhadze przedstawiono projekt ujednoczenia norm dotyczących treści i formy opisu bibliograficznego. W wyniku podjętych dalszych prac opublikowano w 1974 r. zasady ISBD(M). Kolejne typy dokumentów otrzymywały swoje przepisy ISBD przez następne lata. Ostatnie, ISBD(ER) pochodzi z 1997 r.

W tych samych latach jednak otoczenie, w jakim działają zasady i normy katalogowania, zmieniło się zasadniczo. Wpłynęło na to powszechne zastosowanie systemów komputerowych w bibliotekach, w tym też do opracowania zbiorów, tworzenie wielkich bibliograficznych baz danych, zawierających rekordy wprowadzane i użytkowane przez tysiące bibliotek uczestniczących w systemach katalogowania rozproszonego. Warunki ekonomiczne zmusiły biblioteki do uproszczenia procesu katalogowania i sprowadzenia tego procesu do poziomu pozwalającego nadażyć za wciąż wzrastającą ilością produkcji wydawniczej. Powstawały też nowe formy wydawnictw, jak np. dokumenty elektroniczne, często wyłącznie dostępne poprzez sieć, a to z kolei wpłynęło na zmiany w praktyce opracowania zbiorów.

Podczas sponsorowanego przez IFLA UBCIM¹ oraz IFLA Division of Bibliographic

Jak już wspomniano, wykorzystano metodologię ER, ponieważ pozwala na strukturalne podejście do analizy wymagań stawianym danym, będącym w tym przypadku kluczowymi obiektami zainteresowania użytkowników bibliograficznych baz danych. Zidentyfikowane przez twórców modelu kluczowe obiekty umieszczono w trzech grupach:

1. Produkty działań intelektualnych lub artystycznych:

- **Utwór (Work)** – odrębny twór intelektualny lub artystyczny. Utwór jest abstrakcyjnym tworem; nie istnieje określony materialny obiekt, na który można by wskazać jako na utwór. Utwór jest postrzegany poprzez jego pojedyncze realizacje lub uzewnętrznienia utworu. Ponieważ pojęcie utworu jest abstrakcyjne, trudno jest określić precyzyjne granice dla tej jednostki. Pojęcie utworu i linie graniczne pomiędzy tworem a innymi jednostkami mogą zależeć od różnic kulturowych. W związku z tym różne kultury lub narody mogą różnić się co do kryteriów różnicowania utworu od innych jednostek.

- **Uzewnętrznienie (Expressions)** – intelektualna lub artystyczna realizacja utworu w formie alfanumerycznej, muzycznej, choreograficznej, dźwięk, obraz, obiekt, ruch itp., lub dowolna ich kombinacja. Uzewnętrznienie jest określoną formą intelektualną lub artystyczną, którą utwór przyjmuje za każdym razem, gdy jest „realizowany”. Uzewnętrznienie obejmuje np. określone słowa, zdania, akapity, będące rezultatem realizacji utworu w formie tekstu. Granice tej jednostki mogą być określone.

- **Materializacja (Manifestation)** – fizyczna reprezentacja utworu lub jego uzewnętrznienia. Obejmuje ona szeroki zakres form dokumentów, takich jak rękopisy, książki, czasopisma, mapy, zapisy dźwiękowe, filmy, wideo, CD-ROM, zestawy multimedialne itp. Materializacja reprezentuje wszystkie obiekty fizyczne, które posiadają te same charakterystyki, zarówno co do treści intelektualnych jak i formy fizycznej. Po zrealizowaniu utworu powstaje w efekcie jego uzewnętrznienie, które fizycznie może być ucieleśnione na takim nośniku jak papier, taśma audio, taśma wideo, płótno, gips itp. To fizyczne ucieleśnienie stanowi materializacja dzieła.

- **Pozycje (Items)** – pojedynczy egzemplarz materializacji. Jest to konkretna jednostka fizyczna dzieła. W wielu przypadkach jest to pojedynczy obiekt fizyczny (np. egzemplarz wydawnictwa jednotomowego, pojedyncza kasetka z nagraniem itp.). Jednak istnieją przypadki, gdy pozycja zawiera więcej niż jeden obiekt fizyczny (np. monografia wydana jako dwa oddzielnie oprawione tomy, nagranie wydane na trzech odrębnych płytach itp.). W zakresie treści intelektualnych i formy fizycznej pozycja egzemplifikująca materializację jest tym samym, co materializacja. Różnice mogą być spowodowane działaniami nie związanymi z intencjami producenta fizycznej postaci dzieła (np. uszkodzenia

powstałe po produkcji, oprawa wykonana w bibliotece itp.).

2. Jednostki odpowiedzialne za intelektualną lub artystyczną zawartość tych produktów:

- **Osoby** – twórcy zmarli lub żyjący. Uwzględniono tylko te osoby, które związane są z tworzeniem lub realizacją utworu (np. autorzy, kompozytorzy, artyści, redaktorzy, tłumacze, dyrygenci, reżyserzy, odtwórcy) lub są przedmiotem utworu (np. jako przedmiot pracy biograficznej lub historycznej).

- **Ciała zbiorowe (korporatywne)** – organizacja lub grupa osób i/lub organizacji działające jako jedność. Jednostka ta obejmuje organizacje i grupy osób indywidualnych i/lub organizacji identyfikowanych przy pomocy indywidualnej nazwy, w tym grupy tymczasowe i grupy ukonstytuowane jako seminaria, konferencje, kongresy, wyprawy, wystawy, festiwale, targi itp. Tu również znajdują się organizacje działające jako władze terytorialne, wykonujące funkcje rządu dla określonego terytorium, takie jak federacje, stany, regiony, obszary miejskie itp., zarówno funkcjonujące, jak i już nieistniejące.

3. Jednostki tworzące przedmiot działań intelektualnych lub artystycznych

- **Pojęcia** – pojęcia abstrakcyjne lub idea, która może być przedmiotem utworu: dziedzina wiedzy, dyscyplina, szkoły naukowe, teorie, procesy, techniki itp.,

- **Obiekty** – rzeczy materialne, które mogą być przedmiotem utworu: ruchome lub nieruchome obiekty występujące w naturze; stałe i ruchome obiekty będące wytworem ludzkim; obiekty już nie istniejące,

- **Wydarzenia** – działanie lub zdarzenie mogące być przedmiotem utworu: wydarzenia historyczne lub fikcyjne niezależnie od czasu, kiedy się rozgrywają,

- **Miejsca** – lokalizacja: ziemiska i pozaziemska, historyczna i współczesna, miejsca geograficzne i jurysdykcja geopolityczna.

Trzecia grupa zawiera również wszystkie jednostki należące do dwóch pierwszych grup.

Każda z tych jednostek posiada odpowiednie atrybuty. Atrybuty jednostki służą jako środek do formułowania przez użytkownika zapytań i interpretowania odpowiedzi podczas poszukiwania informacji na temat określonej jednostki. Atrybuty zdefiniowane są w modelu ogólnie jako należące do dwóch zasadniczych szerokich kategorii. Z jednej strony wyróżniono atrybuty właściwe dla danej jednostki, a z drugiej inne, które są wprowadzane z zewnątrz. Pierwsza kategoria zawiera nie tylko charakterystyki fizyczne (np. nośnik fizyczny i wymiary obiektu), ale także cechy, które można nazwać informacją etykietującą (np. teksty występujące na stronie tytułowej,

okładce lub opakowaniu). Druga kategoria zawiera identyfikatory przydzielone jednostce (np. symbol klasyfikacji, hasło przedmiotowe) oraz informację kontekstową (np. kontekst polityczny w którym utwór został stworzony). Atrybuty właściwe dla jednostki mogą być zazwyczaj określone przez badanie samej jednostki; atrybuty przydzielone często wymagają odniesienia do źródła zewnętrznego.

Atrybuty zdefiniowane dla każdej jednostki w modelu nie muszą być używane przez wszystkie wystąpienia danego rodzaju jednostki. Na liście atrybutów dla każdej jednostki na jej początku wymienione są te, które mają być ogólnie stosowane dla tego typu jednostki. Te, które są stosowane tylko do podrodzajów jednostki, są wyliczone po atrybutach ogólnego stosowania i uzupełnione są przez termin wskazujący na podrodzaj, do którego się stosuje (np. „utwór muzyczny” jako podrodzaj utworu). Jednak nie każde wystąpienie typu jednostki ani podtypu jednostki będzie wymagało użycia wszystkich atrybutów z listy.

Poniżej przedstawiona jest przykładowo lista atrybutów dla utworu:

- Tytuł
- Forma
- Data (rok utworzenia)
- Inne wyróżniające cechy charakterystyczne
- Planowane zakończenie
- Zamierzeni odbiorcy
- Kontekst (historyczny, społeczny, intelektualny, artystyczny itp.)
- Sposób wykonania (utwór muzyczny)
- Oznaczenie numeryczne (utwór muzyczny)
- Tonacja (utwór muzyczny)
- Współrzędne (utwór kartograficzny)
- Równik niebieski (utwór kartograficzny)

Atrybuty te mogą być przenoszone na elementy danych ISBD (International Standard Bibliographic Description) i GARE (Guidelines for Authority and Reference Entries) oraz na listę pól danych kodowanych w formacie UNIMARC. Przenoszalność ułatwił fakt korzystania z tych źródeł podczas tworzenia wykazów atrybutów.

FRBR zawiera wiele relacji występujących pomiędzy jednostkami. Relacje te mogą być przedstawione w następujący sposób:

1	2	3
Utwór	Tworzony przez	Osobę
Utwór	Tworzony przez	Ciało korporatywne
Uzewnętrznienie	Reprezentowane przez	Materializację
Materializacja	Egzemplifikowana przez	Pozycję
Utwór	Ma temat	Pracy

1	2	3
Utwór	Ma temat	Uzewnętrznienie
Utwór	Ma temat	Materializacja
Utwór	Ma temat	Pozycja
Utwór	Ma temat	Osoba
Utwór	Ma temat	Ciało korporatywne
Utwór	Ma temat	Pojęcie
Utwór	Ma temat	Obiekt
Utwór	Ma temat	Wydarzenie
Utwór	Ma temat	Miejsce
Uzewnętrznienie	Wykonane przez	Osobę
Uzewnętrznienie	Wykonane przez	Ciało korporatywne
Utwór	Wykonany poprzez	Uzewnętrznienie

Jak wynika z powyższej tabeli, dokument IFLA określa sześć zdefiniowanych relacji pomiędzy jednostkami modelu:

- Utworzony przez (created by)
- Reprezentowane przez (embodied in)
- Egzemplifikowany przez (exemplified by)
- Ma temat (has a subject)
- Wykonane przez (realised by)
- Wykonane poprzez (realised through).

Opisany powyżej model jest pierwszą próbą utworzenia logicznych ram dla wspomnienia zrozumienia i dalszego rozwoju zasad opisu bibliograficznego. Intencją było także stworzenie podstaw dla jednakowego rozumienia ułatwiającego przyszły dialog, ale nie jest to ostatnie słowo w opisywanych problemach. Niektóre aspekty modelu wymagają dalszych, bardziej szczegółowych opracowań dotyczących projektowania zasad katalogowania oraz systemów wspomagających tworzenie, zarządzanie i wykorzystanie danych bibliograficznych.

Model może być rozwijany w kierunku uwzględnienia dodatkowych danych, zwykle zapisywanych w rekordach hasel wzorcowych. W szczególności przydatna jest dodatkowa analiza jednostek będących podstawą hasel przedmiotowych, tezaursów i schematów klasyfikacyjnych oraz relacji pomiędzy tymi jednostkami.

Model FRBR zdaje się być konstrukcją teoretyczną nie odnoszącą się wprost do praktyki pracy naszych bibliotek. Jednak jeżeli zastanowimy się nad nim, to zauważymy, że jest to uogólnienie i odnalezienie jednolitej teorii dla prac związanych opracowaniem dokumentów wszelkiego rodzaju. Filozofia opisu proponowana przez FRBR upowszechnia się w świecie. Już dziś przy bardzo wielu pracach prowadzonych w różnych krajach korzysta się z teoretycznych podstaw FRBR. Przykładem mogą być prace związane z tzw. metadanymi, głównie z Dublin Core², w których kwalifikatory DC sąw ideę wyprowadzają wprost z tego modelu. Podobna rzecz ma się z tak poważnymi pracami jak badania nad rozwojem AACR²³.

Wydaje się więc, że taka pogłębiona refleksja nad tak podstawowymi pracami prowadzonymi w każdej bibliotece, jak opracowanie zbiorów, warta jest upowszechnienia wśród polskich bibliotekarzy, tym bardziej, że zaprezentowany model wyznaczać będzie dalszy rozwój zasad opracowania i prezentacji informacji o dokumentach tak w bibliotece tradycyjnej, jak i tej wirtualnej.

Marek Nahotko jest dyrektorem Biblioteki Głównej Politechniki Krakowskiej.

PRZYPISY:

¹ *Functional Requirements for Bibliographic Records: Final Report/IFLA Study Group on the Functional Requirements for Bibliographic Records.* – München: K. G. Saur, 1998 (UBCIM publications; N. S., Vol. 19).

² Marek Nahotko: *Metadane – sposób na uporządkowanie Internetu. „Bibliotekarz” 2000 nr 7-8 s. 11-17.*

³ *The logical structure of the anglo-american cataloguing rules – Part 1: drafted for the Joint Steering Committee for Revision of AACR / Tom Delsly [i in]. – [bm] : [bw], 1998. – <http://www.nlc-bnc.ca/jsc/aacrcl.thm>.*

Dokumenty i materiały

L.dz. 185/10/2000

Warszawa 30.10.2000 r.

Szanowny Pan
Jan Maria JACKOWSKI
Przewodniczący Sejmowej Komisji
Kultury i Środków Przekazu

Szanowny Panie Przewodniczący!

Z końcem br. upływa dwuletni okres dostosowywania bibliotekarstwa publicznego do wymagań zreformowanej struktury administracyjnej. W tym dostosowawczym procesie uczestniczy również Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Usiłujemy, w miarę posiadanych środków i możliwości, wspierać to, co służy bibliotekom w nowych i zarazem trudnych okolicznościach. Trudnych, gdyż sytuacja tych instytucji z różnych powodów nie ulega poprawie. Uważamy tak, ponieważ systematycznie monitorujemy zachodzące w bibliotekarstwie procesy, udostępniając wnioski z analiz, kierowanej przez Pana Wysokiej Komisji.

Do niniejszego wystąpienia skłaniają nas głosy uczestników ogólnopolskiej konferencji nt. „Samorządowe biblioteki powiatowe – projekcje i realia” (Jedlnia k. Radomia 20-22 września 2000 r.). Przypominamy przy tej okazji, że ostatnie materiały sygnowane przez SBP przesłano do Państwa dyspozycji w dniu 10 kwietnia 2000 r.

Dziś ponownie powracamy do spraw, które stanowią i stanowią przedmiot naszej troski i zarazem obaw wielu tysięcy bibliotekarzy.

* * *

Polskie bibliotekarstwo publiczne to nadal ponad 9 tys. placówek i filii oraz wykształcony, fachowy personel. Środowisko to od ponad półtora roku poddawane jest niespójnym, niekonsekwentnym i często obciążonym znacznymi błędami decyzjom, zarówno organów państwowych, jak i samorządowych. Dzieje się tak, ponieważ całokształt

istniejących uregulowań prawnych, nie podlega modernizacji uwzględniającej potrzeby i braki ujawnione w toku realizacji reform. Nadal także brak respektu dla zadań i obowiązków wynikających z ustawodawstwa.

Z dramatyczną jaskrawością zjawiska te hamują zwłaszcza proces organizowania bibliotek powiatowych, instytucji – które miały pełnić rolę podstawowego i największego ogniwa w całej sieci. Ustawodawca zadbał wprawdzie – co ustawicznie podkreślaliśmy – aby obowiązek powoływania bibliotek powiatowych, jako samodzielnych instytucji kultury, został wpisany w znowelizowane prawodawstwo. (Ustawa z dn. 27 czerwca 1979 r. o bibliotekach – Dz. U. z dn. 27.06.1997; ustawa kompetencyjna z dn. 24 lipca 1998 r. – Dz. U. nr 106, poz. 668, Ustawa o prowadzeniu działalności kulturalnej – tekst jednolity Dz. U. nr 110, poz. 721 oraz ustawa o samorządzie powiatowym z dn. 5 czerwca 1998 r., Dz. U. nr 91, poz. 578), jednakże, mimo, iż minęło z górą półtora roku od ich wejścia w życie – zaledwie 35% powiatów poddało się obowiązkowi utworzenia biblioteki tego szczebla. Z tego zaledwie połowa stworzyła im niezbędne warunki do realizacji zadań ponadlokalnych. Jeśli takie tempo tworzenia powiatowych bibliotek utrzyma się nadal, trzeba będzie jeszcze około 4 lat na powołanie całej powiatowej sieci bibliotecznej.

Jak wynika z obserwacji SBP, większość samorządów powiatowych albo nie zamierza w ogóle powoływać bibliotek powiatowych, albo proponuje żenująco niskie dotacje (5-8 tys. zł) na realizację zadań ponadlokalnych, co nie odpowiada elementarnym potrzebom.

W dalszym ciągu – mimo ewidentnego naruszania prawa – czynione są próby nadawania funkcji powiatowych bibliotekom pedagogicznym. Dochodzi do sztucznego dzielenia dotychczas zintegrowanych bibliotek na miejskie i powiatowe, bądź lokowanie ich w strukturach ośrodków kultury. Nic dziwnego, że lekceważenie obowiązku ustawowego oraz brak

koordynacji organizacyjno-finansowej wpływa degenerująco na całą sieć bibliotek publicznych. I tak, zakupy zbiorów osiągnęły najniższy od wielu dziesięcioleci wskaźnik 5,8 wolumina na 100 mieszkańców (przy obowiązującym w Europie standardzie 30 woluminów). Nie ustaje proces redukcji obsady kadrowej. Nie ma pieniędzy na komputeryzację i modernizację bibliotek.

Na zjawiska te wskazywało SBP w obszernym materiale interwencyjnym z dnia 3 listopada 1999 r., skierowanym na ręce Przewodniczącej Senackiej Komisji Kultury i Środków Przekazu p. senator Krysztyny Czuby. Stanowisko nasze wzmocnione zostało materiałem opiniodawczym, przesyłanym Panu Przewodniczącemu 10 kwietnia 2000 r. Odwołując się do wymienionych wyżej dokumentów oraz porównując zawarte w nich oceny i wnioski z dzisiejszą kondycją bibliotekarstwa publicznego, stwierdzamy, iż są one – niestety – nadal aktualne. Podobnie jak kilkanaście miesięcy temu, tak i dziś można powiedzieć, że z całą sumiennością wykonano destrukcyjną część programu, polegającą na zdegradowaniu bibliotek wojewódzkich do poziomu miejskiego i zmniejszeniu im w 1999 r. dotacji o 30%-50%. Uczyniono zaś niewiele, aby „wygospodarowane” w ten sposób kwoty przekazać samorządom powiatowym w formie dotacji na organizację bibliotek powiatowych.

Samorządy nie otrzymały na ten cel pieniędzy ani w 1999 r., ani też w 2000 r. Wszystko to powoduje, że tempo powoływania bibliotek powiatowych jest w większości województw ślimacze. (Por. załączoną tabelę).

Mimo tych alarmistycznych głosów środowiska bibliotekarskiego, zarówno Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, jak też wojewodowie nie podjęli żadnych działań egzekucyjnych, zobowiązujących do respektowania ustawowego obowiązku powoływania bibliotek powiatowych jako samodzielnych instytucji kultury. Co gorsze, nie ma jakiegokolwiek koordynacji działań ani uzgodnień między resortem kultury i Ministerstwem Finansów. Uzgodnień, które by tworzyły prawnoreSORTOWĄ podstawę należytego funkcjonowania nie tylko bibliotek, lecz całego kompleksu instytucji kulturalnych tzw. prowincji. Nie weryfikuje się uchwał oraz innych decyzji podejmowanych przez samorządy pod kątem ich zgodności z ustawodawstwem bibliotecznym.

Biorąc pod uwagę całą złożoność przedłożonych wyżej spraw, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich uważa za celowe:

1. Egzekucję przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego prawnego obowiązku powołania biblioteki powiatowej w trybie przewidzianym przez ustawę o samorządzie powiatowym.

2. Sprawdzenie przez Najwyższą Izbę Kontroli sposobu i zakresu wykonania przez samorządy powiatowe ustawowego obowiązku powołania i utrzymania bibliotek powiatowych.

3. Zwrócenie przez Regionalne Izby Obrachunkowe uwagi na fakt, że powołanie i utrzymanie biblioteki powiatowej, bądź powierzenie tej funkcji

właściwej bibliotece miejskiej, jest obowiązkiem ustawowym, co winno mieć odzwierciedlenie w planie finansowym oraz sprawozdaniu z wykonania budżetu przez samorządy powiatowe.

4. Wprowadzenie zasady, by uchwały oraz inne dokumenty prawne samorządów powiatowych, mające wpływ na funkcjonowanie bibliotek, były konsultowane ze służbami prawnymi wojewódzkich bibliotek publicznych.

Najważniejszy postulat kierujemy na Pana ręce jako Przewodniczącego Wysokiej Komisji. Uważamy za nieodzowne spowodowanie interpelacji poselskiej w sprawie obowiązku powołania bibliotek powiatowych i określenia źródeł finansowych tego zadania. Proponujemy też, aby jedno z najbliższych posiedzeń Komisji Kultury i Środków Przekazu było poświęcone problemom bibliotekarstwa publicznego, zwłaszcza na poziomie powiatowym.

Stowarzyszenie nasze, podobnie jak wielokrotnie w przeszłości, deklaruje gotowość wspierania Wysokiej Komisji i p.p. Posłów niezbędnym materiałem faktograficznym. Gotowi też jesteśmy współuczestniczyć jako przedstawiciele środowiska w pracy tych gremiów parlamentarnych, których polem zainteresowania jest kultura, książka, czytelnictwo i biblioteki.

Łączę wyrazy poważania
dr Stanisław CZAJKA

Do wiadomości:

1. Członkowie Prezydium Komisji
2. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego
3. Przewodniczący Krajowej Rady Bibliotecznej
4. Prezes NIK
5. Prezysi Regionalnych Izb Obrachunkowych

Warszawa, dnia 10 listopada 2000 r

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Komisja
Kultury i Środków Przekazu
KSP-151-177-2000

Pan
Stanisław Czajka
Przewodniczący
Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Szanowny Panie Przewodniczący,

dziękuję uprzejmie za opinię i uwagi dotyczące aktualnej sytuacji bibliotek powiatowych. Pana pismo przekazałem wszystkim członkom Komisji.

Pragnę również poinformować, że zaproponuję Komisji wprowadzenie do planu pracy na pierwsze półrocze 2001 roku tematu dotyczącego sytuacji bibliotek po reformie samorządowej.

Do udziału w tym posiedzeniu zostaną zaproszeni także przedstawiciele środowiska bibliotekarzy.

Z poważaniem
Przewodniczący Komisji
(Jan Maria Jackowski)

Sprawozdania, doniesienia

Odszedł Wielki Człowiek – Jerzy Giedroyc

14 września 2000 r. polska kultura poniosła wielką stratę, zmarł Jerzy Giedroyc – wielki Polak i Europejczyk, znamenita postać związana z polityką, kulturą i literaturą. Był największym polskim wydawcą emigracyjnym i twórcą Instytutu Literackiego w Paryżu.

Miałam ogromną przyjemność uczestniczyć 2 maja br. w wyjeździe studyjnym wałbrzyskich nauczycieli i samorządowców do Paryża. Jednym z głównych celów tego wyjazdu było spotkanie z Jerzym Giedroyciem w Maisons-Laffitte. Jako bibliotekarz całe życie marzyłam o tej wizycie. Pierwsze egzemplarze „Kultury” czytałam będąc na emigracji w latach osiemdziesiątych i wywarły one na mnie ogromne wrażenie.

W 1997 r. po powodzi, która dotkliwie dotknęła wiele bibliotek, m.in. również bibliotekę w Głuszycy,

otrzymaliśmy z Instytutu Literackiego w Paryżu bardzo cenny dar w postaci książek i czasopism, m.in. „Kulturę” i „Zeszyty historyczne”. Te książki i czasopisma cieszą się do dziś ogromnym zainteresowaniem czytelników.

Miałam więc okazję osobiście podziękować Jerzemu Giedroycowi za ten cenny dar. Jakież było moje zdumienie, kiedy padały pytania z ust Jerzego Giedroycia o kluby europejskie, sytuację młodzieży wiejskiej, agroturystykę, dostosowanie wyższych uczelni do zapotrzebowania zmieniającej się gospodarki itp., itd. Myślę, że spełniliśmy oczekiwania gospodarza, udzielając wyczerpujących odpowiedzi. Dowodem na to był list od Jerzego Giedroycia do Prezydenta Wałbrzycha z podziękowaniem za wizytę.

Przywiozłam z tej wizyty ostatni numer „Kultury” z autografem redaktora, ale przywiozłam coś więcej: natchnienie i „charyzmę” do jakże trudnej, w obecnych czasach, pracy w kulturze. Pracy, która nigdy nie była łatwa, ale przynosi najwyższe zaszczyty krajom i narodom.

Zofia Markiewicz – bibliotekarz z Głuszycy wręcza Jerzemu Giedroycowi egzemplarz „Pana Tadeusza” A. Mickiewicza z podziękowaniem za dar książkowy dla bibliotek polskich dotkniętych powodzią w 1997 r. (obok Jerzego Giedroycia siedzi uroczą Pani Zosia Hertz). Maisons – Laffitte 2 maja 2000

Ta idea pozostanie na zawsze wśród nas bibliotekarzy, którzy będą przekazywać dzieło tego WIELKIEGO CZŁOWIEKA następnym pokoleniom.

Zofia Markiewicz
Biblioteka Publiczna MiG
w Głuszycy

Szanowny Panie Prezydencie,

Dziękuję za list z 8-go grudnia, który dopiero teraz do mnie dotarł. Bardzo się cieszę na spotkanie z nauczycielami walbrzyskimi w maju. Rozbudowa szkolnych klubów europejskich ma ogromne znaczenie w przygotowaniu społeczeństwa do wejścia do Europy. Z podobnymi inicjatywami na innych terenach spotkałem się wcześniej i niektóre z nich funkcjonują rzeczywiście bardzo intensywnie, o czym mogłem się przekonać, gdy odwiedzili nas licealiści z tych klubów. Kto wie czy nie byłoby celowe skoordynowanie tej ogólnopolskiej akcji. Przypuszczam, że najlepiej mógłby to zrobić Walbrzych, który w tej dziedzinie dominuje. Proszę o tym pomyśleć.

Ciesząc się na spotkanie w maju, łączę wyrazy prawdziwego szacunku.

Jerzy Giedroyc

Konferencja nt. „Powiatowe i wojewódzkie biblioteki publiczne 2000” w Jedlni Letnisko

W Jedlni Letnisko k/Radomia odbyła się w dniach 20-22 września 2000 r. kolejna ogólnopolska konferencja, zorganizowana przez Zarząd Główny Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich oraz Miejską Bibliotekę Publiczną w Radomiu, a poświęcona głównie procesowi powstawania bibliotek powiatowych, ich zadaniom i funkcjom oraz relacjom między nimi a bibliotekami wojewódzkimi i gminnymi.

Pierwszy referat „Polityka biblioteczna państwa – oczekiwania i nadzieje” niezbędny – jak się okazało – do zrozumienia wielu późniejszych wystąpień wygłosił Jan Wołosz (BN). Jeśli przyjąć, że polityka biblioteczna to „całość środków podejmowanych przez właściwe władze, mających za zadanie wywarć wpływ na obieg i recepcję w społeczeństwie książki i innych materiałów gromadzonych w bibliotekach”, to – zdaniem autora – można powiedzieć, że nie ma w Polsce polityki bibliotecznej. Dowodzą tego doświadczenia minionych dziesięciu lat oraz analiza oficjalnych dokumentów. Być może jej opracowaniu nie sprzyjały częste zmiany na najwyższych szczeblach w Ministerstwie oraz zbyt niskie nakłady na kulturę. W terenie dostrzegamy politykę biblioteczną prowadzoną przez poszczególne samorządy,

ale, niestety, z bardzo różnym skutkiem. Pociągającym jest fakt, że obecnie można już mówić o polityce kulturalnej państwa. Są więc ramy, w które można wpisać politykę biblioteczną.

W następnym referacie dyrektora WBP w Kielcach Wojciech Szymanowski omówił aktualny stan przepisów prawnych dotyczących bezpośrednio lub pośrednio bibliotek. Zwrócił uwagę na niejednoznaczność niektórych zapisów oraz na brak korelacji między szczegółowymi uregulowaniami występującymi w ustawach i na konsekwencje wynikające z tego faktu. Ustawa o bibliotekach nie wypowiada się jednoznacznie w sprawie zlecenia funkcji biblioteki powiatowej bibliotece wojewódzkiej lub miejskiej przez powiat ziemski. Niejasny, zdaniem autora, jest zapis ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej w sprawie powoływania i odwoływania zastępców dyrektora instytucji kultury. Nie da się też jednoznacznie rozstrzygnąć, czy biblioteki połączone są instytucjami kultury? Pojawiają się wątpliwości dotyczące systemu wynagradzania pracowników bibliotek – czy biblioteki zatrudniające więcej niż pięciu pracowników, którzy nie są objęci układem zbiorowym, muszą ten problem uregulować w regulaminie, czy wystarczy Kodeks Pracy i dalej – czy i w jakim zakresie obowiązuje biblioteki podatek od towarów i usług VAT? Dotychczasowe regulacje prawne dotyczące spraw bibliotecznych sprawiają, zdaniem autora, wrażenie tymczasowości. Wynika to z jednej strony z doraźnych poprawek i nowelizacji przepisów, a z drugiej z braku określonej wizji, jak powinny wyglądać biblioteki choćby w najbliższym dziesięcioleciu. Potrzebne jest więc uporządkowanie całego zbioru przepisów dotyczących bibliotek publicznych.

Aktualny (na koniec lipca 2000 r.) stan bibliotek powiatowych opisany został w komunikacie przygotowanym przez Annę Majcher z Biura ZG SBP. Okazuje się, że na ponad 370 powiatów utworzono 139 bibliotek powiatowych, z których aż 90 powstało od nowa (49 – to miejskie biblioteki z przypisanymi im funkcjami ponadlokalnymi). Niektóre z nowo utworzonych bibliotek powiatowych – to urzędy utworzone np. przy innych instytucjach kultury, zatrudniające pojedyncze osoby. Tam zaś, gdzie zostały zawarte odpowiednie porozumienia między zarządami powiatów i miast, samorządy powiatowe przeznaczają na zadania zlecone niewielkie fundusze, a czasem – żadne. Jedynie w woj. małopolskim każdy powiat może się pochwalić rozwiązaniem tego problemu. W woj. wielkopolskim utworzono 21 takich bibliotek na 31 powiatów, a najmniej – w woj. opolskim (1).

Z kolejnego referatu opracowanego przez Teresę Leśniak, dyrektorkę Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej na podstawie badań ankietowych, dowiadujemy się m.in., że biblioteki powiatowe (przynajmniej w woj. podkarpackim) oczekują od biblioteki wojewódzkiej:

- opracowania strategii rozwoju bibliotek w województwie,
- promocji bibliotek,

- udziału w rozmowach i negocjacjach z organizatorami bibliotek różnych szczebli,
- doradztwa w sprawach prawnych i ekonomicznych,
- instruktażu dot. niektórych problemów merytorycznych, np. komputeryzacji, bibliografii regionalnej.

Z kolei biblioteki miejskie i gminne oczekują od biblioteki powiatowej m.in. pomocy przy:

- organizowaniu i przeprowadzeniu scontrum,
- doborze i zakupie książek,
- katalogowaniu, klasyfikacji i reklasyfikacji zbiorów,
- organizowaniu doskonalenia zawodowego,
- komputeryzacji biblioteki,
- negocjacjach z przedstawicielami władz samorządowych.

Powinny też opracowywać i publikować bibliografię regionalną, prowadzić centralny (powiatowy) katalog zbiorów oraz wydawać różne materiały informacyjne o treści regionalnej.

Aleksander Radwański z Instytutu Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, mówiąc o komputeryzacji bibliotek powiatowych, wskazał na dwa cele tego przedsięwzięcia:

- usprawnienie obsługi czytelnika (wypożyczanie zbiorów).
- poszerzenie usług informacyjnych.

Obsługa czytelników zakłada wybór odpowiedniego systemu bibliotecznego, który powinien:

- obsługiwać format USMARC,
- posiadać udogodnienia ułatwiające kopiowanie rekordów bibliograficznych z sieci,
- być dostosowany do korzystania z kodów paskowych,
- generować potrzebne statystyki i zestawienia,
- posiadać prosty interfejs wyszukiwawczy.

Działalność informacyjna biblioteki powiatowej powinna być wzbogacona dostępem do zasobów internetowych i intensywnym korzystaniem z poczty elektronicznej, m.in. do obsługi kwerynd i wypożyczeń międzybibliecznych, rezerwacji książek przez czytelników, uczestnictwa w listach dyskusyjnych itp. Komputeryzację biblioteki można więc rozpocząć od obsługi wypożyczeń, bądź w małych bibliotekach, gdzie obsługa wypożyczeń przebiega sprawnie bez systemu komputerowego, od umożliwienia czytelnikowi dostępu do Internetu albo też od prac nad bibliografią regionalną.

Interesujący referat pt. „Propozycje standardów dla biblioteki powiatowej, końca XX w. w Polsce” wygłosił Jerzy Maj (BN). Na wstępie autor wyjaśnił, że będzie mowa o standardach XXI wieku i będą to tylko nieśmiało, dyskusyjne propozycje. Biblioteka powiatowa musi być głównym ośrodkiem metodycznym dla pozostałych bibliotek w powiecie oraz centrum informacji nie tylko bibliotecznej i bibliograficznej, ale też regionalnej, kulturalnej, turystycznej, a nawet biznesowej. Musi więc być w pełni skomputeryzowana oraz zapewnić osobom niepełnosprawnym swobodny dostęp do wszystkich po-

mieszczeń bibliotecznych. Autor mówił dalej o strukturze organizacyjnej i przestrzennej (wymienność funkcji poszczególnych pomieszczeń bibliotecznych) takiej biblioteki, o agendach bibliecznych dla czytelników (ilość, powierzchnia), ich wyposażeniu (ilość, rodzaj, lokalizacja). Natomiast struktura i wielkość zbiorów bibliecznych powinna być określona przez liczebność i strukturę zawodową mieszkańców miasta i powiatu. Chciałbym, zakończył autor, aby na początek powstało chociaż kilka takich bibliotek w Polsce.

Jerzy Maj wygłosił jeszcze jeden referat – „Warianty organizacyjne sieci bibliotek publicznych w powiecie”. Ponieważ na ten temat autor zabierał głos już kilkakrotnie, dlatego tutaj ograniczył się tylko do przekazania tych uwag, które wcześniej z różnych względów pominął. Uważa on, że (tak jak dawniej) za pełnienie funkcji ponadlokalnych powinna być odpowiedzialna cała biblioteka powiatowa, a nie tylko jej dział instrukcyjno-metodyczny, który powinien raczej koordynować tę działalność. Inne są bowiem dzisiaj zadania takiej biblioteki. Powinna ona m.in.:

- prowadzić centralny (powiatowy) katalog,
- prowadzić centralną bazę opisów nie uwzględnionych w „Przewodniku Bibliograficznym”,
- udostępniać (nawet odpłatnie) bibliotekom nie skomputeryzowanym karty katalogowe,
- nadzorować przestrzegania norm bibliograficznych,
- organizować szkolenia dla bibliotekarzy.

A co mają robić pozostałe biblioteki miejskie i gminne? Z uwagi na to, że reprezentanci czytelnictwa „dla zabicia czasu” (dawniej bardzo liczni) przemieśli swoje zainteresowania na wideo i tv, księgozbiory tych bibliotek powinny zaspokajać zapotrzebowanie na książkę, wynikające z typu szkolnictwa i struktury zatrudnienia na danym terenie, a w zakresie beletrystyki mieć charakter kanoniczny. Autor wypowiedział się ponadto za przekształceniem filii bibliecznych w oddziały. Kierownik biblioteki mógłby wówczas łatwiej przemieszczać księgozbiór (jeden inwentarz) i efektywniej organizować pracę personelu.

Referat zamykający poniekąd dotychczasowe teoretyczne rozważania, jakkolwiek oparty także na własnych spostrzeżeniach i doświadczeniach, wygłosiła Anna Skubisz, dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Radomiu. Mówiła nt. „Zbiory biblioteki publicznej i ich rola w środowisku”. Oto role przypisane zbiorom bibliotecznym:

- popularyzacja i upowszechnianie uniwersalnych wartości intelektualnych, moralnych i estetycznych,
- ułatwianie czytelnikowi osiągnięcia niezbędne-go stopnia rozwoju,
- umożliwianie świadomego uczestnictwa w kulturze,
- przyczynianie się do tworzenia świadomości społecznej,

- pomoc w samokształceniu,
- wspieranie i uzupełnianie procesu dydaktycznego realizowanego w szkołach,
- zapewnianie godziwej rozrywki,
- dokumentowanie życia kulturalnego, gospodarczego i politycznego regionu.

Kolejni referenci na podstawie doświadczeń kierowanych przez siebie bibliotek, omówili niektóre zadania bądź funkcje bibliotek powiatowych. Teresa Matejko, kierownik Działu Bibliografii Regionalnej Koszalińskiej Biblioteki Publicznej, ukazała zadania i funkcje biblioteki powiatowej jako centrum informacji regionalnej. Wskazała na potrzebę gromadzenia wszelkich materiałów regionalnych oraz natychmiastowego ich opracowania i udostępniania. Podkreśliła też wagę bibliografii regionalnych, których Biblioteka Koszalińska opublikowała kilka.

O działalności kulturalnej i oświatowej „swojej” biblioteki oraz jej lokalnych uwarunkowaniach mówiła Stanisława Mazur dyrektor Biblioteki Publicznej w Tarnobrzegu. Autorka słusznie zauważyła, że zbiory i ich udostępnianie są najważniejsze w bibliotece, a działalność kulturalna i oświatowa ma prowadzić do pozyskania nowych czytelników, skupienia wokół biblioteki sympatyków oraz umocnienia jej prestiżu w środowisku.

Na temat szkolenia i doskonalenia zawodowego bibliotekarzy w powiatowych bibliotekach publicznych mówiła Grażyna Biłska (PiMBP Kłodzko). Jej zdaniem, bibliotekarze oczekują szkoleń m.in. na takie tematy jak:

- opracowanie zbiorów,
 - prawo biblioteczne, wybrane zagadnienia z prawa pracy,
 - selekcja i udostępnianie zbiorów audiowizualnych,
 - praca z dziećmi i młodzieżą,
 - podstawy animacji kulturalnej,
 - wykorzystanie nowych mediów w bibliotece.
- Kadrę kierowniczą interesują:
- sprawy finansowo-budżetowe,
 - obowiązujące przepisy prawne,
 - programowanie działalności bibliotek,
 - zarządzanie i marketing.

Janusz Ambroży (MBP Gniezno) za pomocą danych liczbowych opisał stan sieci i zbiorów bibliotecznych, wypożyczeń, czytelnictwa, zakupów nowości wydawniczych w woj. wielkopolskim na koniec 1999 r. Scharakteryzował też proces powstawania bibliotek publicznych w województwie.

O działalności Powiatowej Biblioteki Publicznej w Bielsku Białej opowiedział jej dyrektor, Bogdan Kocurek. Takie oto cele postawił sobie oraz „swojej” Bibliotece, która powinna stać się lokalnym centrum kultury i informacji interdyscyplinarnych:

- upowszechnianie czytelnictwa,
- edukacja kulturalna dzieci i młodzieży,
- komputeryzacja,
- marketing biblioteczny.

Z wypowiedzi Leszka Palusa (PBP Oświęcim) poznaliśmy okoliczności, jakie towarzyszyły nadaniu

rangi powiatowej Miejskiej Bibliotece w Oświęcimiu. Autor podkreślił przy okazji ogromny wkład Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie i jej dyrektora prof. dr. Jacka Wojciechowskiego w proces tworzenia bibliotek powiatowych na terenie województwa małopolskiego.

Uczestnicy konferencji (ponad 90 osób – dyrektorów, instruktorów bibliotek wojewódzkich, powiatowych i miejskich) zapoznali się ponadto z ogólnopolskim systemem dystrybucji Wydawnictw AZYMUT, uczestniczyli w prezentacji Wydawnictwa Philip Wilson Warsaw, obejrzeni projekty i akcesoria dla bibliotek firmy BTJ Produkter AB, wysłuchali koncertu muzycznego w wykonaniu uczniów Państwowej Szkoły Muzycznej im. Oskara Kolberga w Radomiu, wzięli udział w wycieczce „Szlakiem Jana Kochanowskiego” (Zwoleń, Czarnolas) oraz bawili się wspólnie przy sponsorowanym ognisku.

Jerzy Sekulski

Konferencja naukowa nt. „Zbiory książek, druków i muzykaliów. Wczoraj, dziś i jutro” w Łańcucie

Organizatorami konferencji pod powyższym tytułem w Muzeum – Zamku w dn. 22 września 2000 r. były następujące instytucje: Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza w Rzeszowie, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie oraz Muzeum – Zamek w Łańcucie. W skład Komitetu Organizacyjnego weszli: profesor dr hab. Zdzisław Hippe (Politechnika Rzeszowska), mgr Ewa Bieniasz (dyrektor Biblioteki WSP), mgr Wit Karol Wójtowicz (dyrektor Muzeum – Zamku w Łańcucie), mgr Tadeusz Baj (kierownik biblioteki Muzeum – Zamku). Uczestnikami byli bibliotekarze bibliotek naukowych Rzeszowa oraz publicznych i szkolnych Łańcuta.

Celem konferencji było wykazanie jak „w zmieniającym się świecie nauki techniczne w coraz większym stopniu oddziałują na różne sfery naszego dziedzictwa kulturowego wnikając w sprawy bibliografii i bibliologii” – jak czytamy w programie. „To dzięki osiągnięciom nauk technicznych otwierają się nowe metody i możliwości pracy bibliotekarskiej, dotyczące dokumentacji, katalogowania, przechowywania, konserwacji, udostępniania zbiorów, udzielenia o nich informacji multimedialnej oraz prowadzenia badań naukowych” – powiedział w słowie wstępnym prof. dr hab. Z. Hippe.

Program obejmował cztery referaty, dyskusję i pytania oraz zwiedzanie Biblioteki Potockich wchodzącej w skład biblioteki Muzeum – Zamku.

Pierwszy referat pt.: „Charakterystyka zbiorów Biblioteki Potockich w Łańcucie” wygłosił mgr T. Baj, prezentując części składowe, dzieje biblioteki i kształtowanie się zbiorów w ciągu wieków. Biblioteka składa się z dwóch oddzielnych części: zabytkowej Biblioteki Zamkowej założonej przez księżną Izabelę Elżbietę Lubomirską z Czartoryskich w 1798 r., oraz użytkowej Biblioteki Muzealnej. Łącznie obie liczą ponad pięćdziesiąt tysięcy jednostek inwentarżowych, na które składają się (w części zabytkowej): jeden inkunabuł, stare druki, zbiory dziewiętnastowiecznych czasopism, rękopisy, grafika, kartografia, a przede wszystkim muzykalia, stanowiące najcenniejszą grupę zbiorów. Biblioteka Zamkowa mieści się w specjalnie wybudowanym na cele biblioteczne budynku wkomponowanym do gmachu głównego w taki sposób, że stanowi część oddzielną, zabezpieczającą przed pożarem lub niepożądanymi gośćmi. Zaprojektował ją Chrystian Piotr Aigner (1756-1841), architekt i budowniczy pałaców Potockich, Czartoryskich i Lubomirskich. Z tego pierwszego okresu działalności bibliotecznej zachowało się trochę książek ze znakiem własnościowym „Jej Księżęcej Mości Marszałkowej Lubomirskiej”. Znacznie więcej wiadomości o zbiorach bibliotecznych pochodzi z czasów dynastii Potockich, którzy przez cztery pokolenia znacznie ją rozbudowali i wzbogacili. Ta część zbiorów ostatnio weszła w skład Narodowego Zasobu Bibliotecznego i figuruje na kolejnej pozycji 17.

Następnie mgr Marta Polańska (Biblioteka WSP Rzeszów) zapoznała zebranych z życiem i działalnością bibliotekarza Potockich – „Jana Nepomucena Daszkiewicza-Kundzicza (1796-1869) – bibliotekarza i uczonego”, który przez wiele lat porządkował zbiory biblioteczne w Łańcucie. Jego życie przypomina żywot księdza Robaka z „Pana Tadeusza”. Urodził się w Wilnie, gdzie też pobierał nauki początkowe, studiował na Uniwersytecie Stefana Batorego, należał do Filomatów, przyjaźnił się z A. Mickiewiczem, L. Borowskim, T. Zanem, I. J. Chodźko i innymi członkami tej organizacji. Był współzałożycielem Towarzystwa Szubrawców – stowarzyszenia o charakterze literacko-satyrycznym, działającego w Wilnie w latach 1817-1822 i współredagował „Wiadomości Brukowe”. Po ukończeniu studiów i otrzymaniu święceń kapłańskich został proboszczem oszmiańskim i znanym kaznodzieją. Początkowo był zwolennikiem liberalnej polityki Aleksandra I, ale po upadku powstania listopadowego, w którym sam wziął udział i namawiał do uczestnictwa okoliczną szlachtę, stał się zaciekle wrogiem cara i Rosji. Przedostawszy się nielegalnie do Galicji został stypendystą Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, a od 1833 r. bibliotekarzem, sekretarzem i wychowawcą dzieci Alfreda Potockiego w Łańcucie. Jednocześnie pracował nad „Gramatyką” języka polskiego. Zmarł w Łańcucie w 1869 r., gdzie też został pochowany. O jego grobie pamięta i dba młodzież szkół średnich w Łańcucie.

Kolejny referat wygłosił dr Jurand Czermiński (Uniwersytet Gdański) pt.: „Pandora z Rosetty. Dokumenty wielojęzyczne w zautomatyzowanych systemach bibliotecznych z końca lat dziewięćdziesiątych. Autor przedstawił sposób odczytywania przez komputery wielojęzycznych dokumentów utrwalonych różnymi alfabetami i rodzajami pisma na przykładzie Kamienia z Rosetty – płyty bazaltowej z napisem poświęconym Ptolemeuszowi V Epifanesowi. Tekst został wryty hieroglifami, pismem demotycznym w języku egipskim oraz w języku greckim. Stał się on kluczem do odczytania przez J. F. Champolliona hieroglificznego pisma egipskiego. W referacie autor przedstawił sposoby odczytywania przez komputer dokumentów wielojęzycznych, jak np. *Nowego Testamentu* w wersji koptojskiej, aramejskiej i arabskiej. Swoją wykład zilustrował foliogramami zawierającymi przykłady z własnej pracy nad odczytywaniem ideogramów chińskich, wietnamskich i japońskich.

„Nowe szanse dla paleografii” – to kolejny referat opracowany przez spójkę autorską: profesora Zdzisława S. Hippego i mgr Monikę P. Hippe (WSP Rzeszów), w którym zostały przedstawione możliwości wykorzystania algorytmu ID3, czyli „mechanicznego rozwiązywania danego typowego zadania matematycznego na podstawie szczegółowego planu niezbędnych kolejnych czynności arytmetycznych” i wykorzystania go w badaniach naukowych z paleografii i dyplomatyki. Algorytm ID3 Quntana upowszechnił się już i jego części składowe z dużym powodzeniem wnikają poprzez informatykę do nauk humanistycznych, tworząc jednocześnie nowe metody i techniki badawcze w bibliologii i nowe dziedziny interdyscyplinarne.

Następnie odbyła się ożywiona dyskusja dotycząca nowych technik odczytywania starych tekstów, algorytmów i ich zastosowania w praktyce bibliotecznej przy katalogowaniu zbiorów. Na zakończenie odbyła się wycieczka po Bibliotece Zamkowej, w czasie której zapoznano zebranych z wyposażeniem wnętrza z okresu epoki wiktoriańskiej, układem zbiorów i prezentacją najciekawszych obiektów bibliotecznych: inkunabułów, starych druków, rękopisów, grafiki oraz zbioru zabytkowych map i atlasów, specjalnie wyłożonych na stołach dla uczestników konferencji.

Zofia Sokół

II Ogólnopolska Konferencja Bibliotek Wyższych Szkół Niepaństwowych w Wałbrzychu

Konferencja została zorganizowana przez Bibliotekę Wałbrzyskiej Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości oraz Powiatową Bibliotekę Publiczną w Wałbrzychu w dniach 14-15 września 2000 r.

Wzięli w niej udział przedstawiciele 56 bibliotek i instytucji z całej Polski. W obradach uczestniczyli również: Krystyna Kuźmińska z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Stanisław Czajka – wicedyrektor Biblioteki Narodowej w Warszawie i przewodniczący Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, a także liczni sponsorzy.

Wystąpieniem Anny Kukawki, dyrektor Biblioteki Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, rozpoczęła się pierwsza sesja obrad, przeznaczona na omówienie szczegółowej problematyki bibliotek uczelni niepaństwowych. Omówiła ona realizację wniosków z I Konferencji, modele programowe i warianty organizacyjne bibliotek uczelnianych tego typu oraz ich związki z otoczeniem społecznym. Następnie Paweł Pioterek z Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, w nawiązaniu do poprzedniej konferencji, zaproponował utworzenie Sekcji Bibliotek Wyższych Szkół Niepaństwowych przy SBP. Wyniki ankiety *Biblioteki Wyższych Szkół Niepaństwowych w Polsce* przedstawili Janina Przybysz i Paweł Pioterek z WSB w Poznaniu. Autorzy, referując wyniki ankiety przeprowadzonej w kwietniu 2000 r. i biorąc pod uwagę kilkuletni okres działalności, wielkość księgozbioru i personelu, liczbę obsługiwanych czytelników i stopień automatyzacji, wytypowali 6 najlepszych bibliotek, do których zaliczyli biblioteki wyższych szkół:

- Biznesu w Nowym Sączu,
- Hotelarstwa i Gastronomii w Poznaniu,
- Bankowej w Poznaniu,
- Humanistycznej w Pułtusk i Ciechanowie,
- Humanistyczno-Przyrodniczej w Sandomierzu,
- Ubezpieczeń i Bankowości w Warszawie.

W dalszej części obrad Krystyna Kuźmińska z MKiDzN przedstawiła sytuację bibliotek publicznych wobec zmian na rynku usług edukacyjnych. W swoim wystąpieniu podziękowała pracownikom Biblioteki WSB w Poznaniu za wnikliwe opracowanie ankiety oraz zorganizowanie I Konferencji Bibliotek Wyższych Szkół Niepaństwowych w 1999 r. Andrzej Tyws, dyrektor Powiatowej Biblioteki Publicznej w Wałbrzychu, omówił organizację i programowe modele bibliotek w świetle współczesnych procesów i zjawisk społecznych, a Stanisław Czajka informował o roli Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w integracji zawodowej i współpracy instytucjonalnej bibliotekarstwa polskiego. Natomiast Jadwiga Sadowska, kierownik Instytutu Bibliograficznego Biblioteki Narodowej, przedstawiła strategię automatyzacji bibliotecznej referując programy i bazy danych w bibliotekach. Po jej wystąpieniu sponsorzy konferencji zaprezentowali: „Kompleksowy system zarządzania biblioteką PROLIB” oraz „Zintegrowany system biblioteczny PATRON”.

Kolejne wystąpienia dotyczyły problematyki bibliotek wyższych szkół niepaństwowych. Znalazły się tu referaty:

– Marii Sidor, dyrektor Biblioteki Wyższej Szkoły Biznesu w Nowym Sączu, informujący

o zmianach i innowacjach, jakie zaszły w bibliotece referentki,

– Katarzyny Gradzik, o funkcjonowaniu Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku w obrębie uczelni oraz środowisku lokalnym,

– Marii Czyżewskiej z Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku pt. „Nie od razu Kraków zbudowano, czyli sytuacja bibliotek wyższych szkół niepaństwowych po kilku latach doświadczeń” – na podstawie doświadczeń Biblioteki WSE w Białymstoku i innych bibliotek w regionie,

– Barbary Ząbroń o organizacji dostępu do zasobów informacji w Bibliotece Wyższej Szkoły Zarządzania i Nauk Społecznych w Tychach,

– Alicji Merło o funkcjonowaniu Biblioteki Wyższej Szkoły Zarządzania i Finansów we Wrocławiu,

– ostatni referat pt. „Analiza SWOT Biblioteki Wałbrzyskiej Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości” przedstawili organizatorzy konferencji.

Pierwszy dzień obrad zakończyła dyskusja, w trakcie której została zaprezentowana broszura Janiny Przybysz i Pawła Pioterka pod tytułem *Plan marketingowy dla biblioteki fachowej (na przykładzie Biblioteki Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu)*, wydana przez SBP w ramach serii «Propozycje i Materiały», Nr 39. Następnie Barbara Zieleniecka z WSB w Poznaniu zachęciła do korzystania z istniejącej już listy dyskusyjnej, założonej przez jej bibliotekę.

W drugim dniu obrad wystąpili:

– Barbara Zych, dyrektor Biblioteki Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Humanistycznej w Skierniewicach, która omówiła współpracę bibliotek skierniewickich w dziedzinie komputeryzacji oraz informacji o zbiorach,

– Stefan Kubów, dyrektor Biblioteki Dolnośląskiej Szkoły Wyższej Edukacji we Wrocławiu, z tematem „Bezpośredni dostęp do zbiorów bibliotecznych, czyli nie tylko elektronika”,

– Wojciech Rozwadowski z Biblioteki Wyższej Szkoły Hotelarstwa, Gastronomii i Turystyki w Warszawie, który rozważał „Co łączy bibliotekę i turystykę”.

Następnie wystąpili przedstawiciele firm, które były jednocześnie sponsorami konferencji:

– Małgorzata Heydel dokonała prezentacji Wydawnictw Importowanych – International Publishing Service,

– Leszek Masadyński przedstawił nowy ulepszony moduł OPAC dla systemów SOWA I i SOWA II,

– Przemysław Biłozor zaprezentował firmę „Import Wydawnictw BKW Bookseller”,

– Cezary Kasiborski omówił problemy i metodykę administrowania systemu MAK,

– Zdzisław Szkutnik przedstawił interesujący wykład: „Elektroniczna technologia obsługi gromadzenia czasopism i pozyskiwania informacji naukowej”.

Podsumowania Konferencji dokonał Stefan Kubów. Opowiadając się za potrzebą organizo-

wania dalszych konferencji bibliotek uczelni niepaństwowych, sprecyzował i poparł zgłoszone w czasie konferencji wnioski dotyczące:

- powołania przy Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich odrębnej Sekcji Bibliotek Wyższych Szkół Niepaństwowych. (Do zarządu sekcji zaproponowano: Marię Czyżewską z Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Stefana Kubow z Dolnośląskiej Szkoły Wyższej Edukacji we Wrocławiu, Barbarę Zieleniecką z Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu);

- zintensyfikowania prac nad popularyzacją listy dyskusyjnej utworzonej przez WSB w Poznaniu w 1998 r. jako podstawowego forum wymiany poglądów i integracji środowiska bibliotekarzy uczelni niepaństwowych;

- zorganizowania III Konferencji w Górnośląskiej Wyższej Szkole Handlowej w Katowicach, a IV w Dolnośląskiej Szkole Wyższej Edukacji we Wrocławiu;

- kontynuowania badań ankietowych prowadzonych przez WSB w Poznaniu, poszerzenia ich o szkoły utworzone po roku 1999 i wzbogacenia ankiety o nowe zagadnienia.

W programie konferencji znalazł się również czas na zwiedzenie Powiatowej Biblioteki Publicznej w Wałbrzychu „Pod Atlantami”. Poznanie tej placówki było bardzo interesujące, gdyż Powiatowa Biblioteka Publiczna wspólnie z Wałbrzyską Wyższą Szkołą Zarządzania i Przedsiębiorczości prowadzi bibliotekę „publiczno-uczelnianą” – jedyną tego rodzaju jednostkę międzyorganizacyjną w Polsce.

Dzięki hojności sponsorów uczestnicy konferencji zostali zaproszeni na uroczystą kolację, która odbyła się na zamku w Książu.

Zarówno I jak II Ogólnopolska Konferencja Bibliotek Wyższych Szkół Niepaństwowych wyraźnie przyczyniły się do wymiany doświadczeń i integracji bardzo młodego środowiska bibliotekarzy szkół niepaństwowych.

*Janina Przybysz
Paweł Pioterek*

Miejska Biblioteka Publiczna w Trzebini po 50 latach działalności

W 1999 r. Miejska Biblioteka Publiczna w Trzebini obchodziła 50. rocznicę działalności. Z tej okazji uchwałą Rady Miasta Trzebini bibliotece nadano imię Adama Asnyka, wielkiego poety, znanego również ze swej działalności na rzecz czytelników ludowych, zapewniających powszechny dostęp do książki. Wybór patrona był świadomym nawiązaniem do tradycji miejscowego bibliotekarstwa, gdyż w okresie przedwojennym jedna z wielu działających na tym terenie czytelników ludowych nosiła właśnie imię Asnyka.

Patrząc z perspektywy minionych 50 lat wprost trudno uwierzyć, że ta nowoczesna, skomputeryzowana placówka, dysponująca bogatym księgozbiorem, Czytelnią Czasopism oraz dostępem do sieci INTERNET (stanowisko w Czytelnii Ogólnej), rozpoczęła działalność z księgozbiorem początkowym liczącym zaledwie 100 woluminów.

Jednakże już z końcem 1949 roku pierwsza kierowniczka trzebińskiej biblioteki – Stefania Waćkowska – odnotowała wzrost księgozbioru do 1140 wol. i zarejestrowała 255 czytelników.

Obecnie działalność Biblioteki Centralnej wspiera 12 placówek filialnych i 3 punkty biblioteczne. Według danych na koniec 1998 roku, ogólny stan księgozbioru biblioteki miejskiej i jej placówek terenowych wyniósł 211 tys. woluminów, zaś ogólna liczba czytelników osiągnęła 11 302 osoby.

Dzięki życzliwości władz miasta Trzebini, w 1994 r. Bibliotece Centralnej przekazano nowe pomieszczenia (po dawnym klubie zakładowym „Hutnik”), usytuowane przy ulicy Narutowicza. Począwszy od 1995 r., w miarę postępu prac remontowych, przenoszono na nowe miejsce kolejne agendy biblioteczne, poszerzając jednocześnie zakres usług oferowanych czytelnikom. Wszystkie te osiągnięcia spowodowały, że w latach 1994-1998 Miejska Biblioteka Publiczna w Trzebini była na pierwszym miejscu w rankingu bibliotek miejsko-gminnych woj. katowickiego, w granicach którego jeszcze do niedawna znajdowała się Trzebina, a dyrektora Biblioteki – Bogusławę Głogowską – uhonorowano Nagrodą Wojewody Katowickiego (luty 1998 r.). Obecnie, w wyniku zmiany podziału terytorialnego kraju, biblioteka trzebińska znalazła się w granicach województwa małopolskiego i przeszła pod opiekę merytoryczną Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie.

Uzyskanie przez Bibliotekę Centralną nowego, pięknego lokalu przy ul. Narutowicza pozwala na prowadzenie szerokiej gamy imprez – wystaw plastycznych i filatelistycznych, pokazów obsługi sieci INTERNET, spotkań z pisarzem itp. Biblioteka stara się promować młodych artystów – zarówno profesjonalistów, jak i amatorów – szczególnie tych, którzy zamieszkują na terenie Trzebini lub sąsiednich miejscowości. Promocji tej służą organizowane w bibliotece ekspozycje.

Poza wystawami plastycznymi (rysunki węglem, akwarele, malarstwo olejne i malarstwo na szkle) prezentowaliśmy mieszkańcom Trzebini również fotografie, ekslibrisy (efekt współpracy z Galerią Ekslibrisu przy Domu Kultury „Podgórze” w Krakowie), a nawet ekspozycję książek francuskich z zaprzyjaźnionej biblioteki w Billy Montigny (północna Francja).

Dobrą tradycją Miejskiej Biblioteki Publicznej w Trzebini jest rokrocznie urządzany BiblioNet. Jest to organizowany przy współpracy z Urzędem Miasta Trzebini oraz miejscowymi firmami komputerowymi, trwający zwykle 2 dni, nieodpłatny dostęp do sieci INTERNET, połączony z prezentacją możliwości Internetu i fachowym doradztwem, który zapewniają

działające na terenie Trzebini firmy komputerowe (jest to równocześnie reklama ich usług) oraz informatycy z Urzędu Miasta. Inicjatorem pierwszego BiblioNetu był pan Robert Janowski, inspektor ds. informatyki Urzędu Miasta Trzebini. Pierwszy BiblioNet odbył się w 1997 r., w okresie Dni Trzebini, a jego zadaniem było promowanie przyszłych usług internetowych Miejskiej Biblioteki Publicznej.

BiblioNet cieszy się zawsze dużym zainteresowaniem młodzieży. Imprezie zwykle towarzyszą prezentacje lub wykłady. Na terenie trzebińskiej biblioteki polski program tworzenia stron WWW – tzw. Pajęczek – prezentował sam autor, Rafał Płatek, a wykłady na temat wirtualnej rzeczywistości i świata komputerów wygłaszał Bogdan Miś, redaktor miesięcznika „Wiedza i Życie”. W 1998 r. podczas imprezy BiblioNet trzebińską bibliotekę odwiedził Prezydent Rzeczypospolitej, Pan Ryszard Kaczorowski, który pozostawił w kronice następujący zapis:

Z największym zainteresowaniem zwiadałem zbiory Biblioteki, rozmieszczone bardzo gustownie i w sposób ułatwiający korzystanie z nich Czytelnikom. Tlumne korzystanie z Internetu świadczy o tym, że mieszkańcy Trzebini włączeni są w najnowocześniejsze sposoby korzystania z wiedzy o świecie. Z najlepszymi życzeniami dalszej służby obywatelskiej w szerzeniu nauki i zwyżaju pożytecznego spędzania wolnego czasu.

Ryszard Kaczorowski

W roku 1999 BiblioNet był częścią większej imprezy, pod nazwą „Obywatele Internetu”, poświęconej znaczeniu Internetu dla rozwoju gmin i powiatów. Jeszcze tego samego roku (2 grudnia 1999) odbyła się na terenie Miejskiej Biblioteki Publicznej I Trzebińska Sesja Informatyczna, pod hasłem „Znaczenie dostępu do sieci INTERNET dla nauki i codziennego życia”.

Analizując działalność trzebińskiej biblioteki w minionym pięćdziesięcioleciu nie sposób nie zauważyć, że Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka w Trzebini wkracza w XXI wiek – a zarazem w nowe 50-lecie swojej działalności – jako nowoczesna placówka, otwarta na potrzeby lokalnego środowiska i wykraczająca ofertą usług poza tradycyjnie pojmowane potrzeby czytelnicze.

Jolanta Piskorz

30-lecie Biblioteki Filii Politechniki Łódzkiej w Bielsku-Białej

W grudniu 2000 r. Biblioteka Filii Politechniki Łódzkiej w Bielsku-Białej obchodziła jubileusz 30-lecia powstania i działania na Podbeskidziu. W grudniu 1970 r. Biblioteka przejęła księgozbiór wielkości 1326 woluminów podręczników i skryptów z byłego punktu konsultacyjnego Politechniki Łódz-

kiej w Bielsku-Białej. Jej powierzchnia wynosiła wówczas 10 m² na 600 m² Filii. Głównym zadaniem postawionym Bibliotece na rok 1971 i lata następne było stworzenie uczelni warsztatu pracy naukowej i dydaktycznej. Realizacja tego zadania przebiegała etapami i pozostawała w ścisłym związku z rosnącymi potrzebami Filii oraz możliwościami kadrowymi i lokalowymi samej Biblioteki.

Obecnie Biblioteka dysponuje niezbędną literaturą krajową i zagraniczną z wybranych dziedzin nauki i techniki. Profil księgozbioru podyktowany jest potrzebami działających w Filii wydziałów: Budowy Maszyn, Inżynierii Włókienniczej i Ochrony Środowiska, oraz oddziałów wydziałów PŁ: Wydziału Organizacji i Zarządzania i Wydziału Fizyki Technicznej, Informatyki i Matematyki Stosowanej. Poza tym kształcenie prowadzone jest w Centrum Studiów Zawodowych i Podyplomowych. Obecnie Filia kształci prawie 5 tys. słuchaczy.

Ostatnio Senat Politechniki Łódzkiej podjął uchwałę o wyodrębnieniu Filii z macierzystej uczelni i przekształceniu w samodzielną uczelnię państwową. Trwają procedury związane z usamodzielnieniem Filii.

Biblioteka dysponuje 17 pomieszczeniami o łącznej powierzchni 495 m² w budynku przy ulicy Willowej 2 oraz 3 pomieszczeniami o pow. 60 m², w Instytucie Włókienniczym przy Pl. Fabrycznym 5.

Na koniec 1999 r. zbiory liczyły 101 971 jednostek dokumentów, w tym: 58 700 woluminów książek, 4748 woluminów czasopism oprawnych, 38 516 jednostek zbiorów specjalnych, z czego ponad połowę stanowią normy. Rocznie wpływa do Biblioteki ok. 3 tys. jednostek dokumentów.

W 1999 r. 3 czytelnie odwiedziło ponad 23 tys. czytelników, którym udostępniono na miejscu ponad 124 tys. jednostek materiałów bibliotecznych.

W Informatorium Biblioteki dostępne są bazy Current Contents ISI: Physical, Chemical and Earth Sciences oraz Engineering, Computing and Technology, które na bieżąco informują pracowników naukowych o światowej literaturze naukowej.

Wypożyczenia na zewnątrz realizowane są za pośrednictwem Wypożyczalni. Na koniec 1999 r. zarejestrowano 3910 stałych czytelników, którym wypożyczono ponad 32 tys. książek.

W 1991 r. wspólnie z Biblioteką Główną PŁ zakupiono system biblioteczny LECH-BMS, który miał zapewnić pełną automatyzację procesów bibliotecznych. Od 1 października 1993 r. całość zbiorów objęta jest komputerową rejestracją wypożyczeń, całkowicie wyeliminowano druki w postaci rewersów. Obecnie Biblioteka korzysta z oprogramowania LECH-SQL, a komputeryzacją objęło: opracowanie i udostępnianie. Systemem operacyjnym, który zarządza pracą sieci Windows NT 4.0. Rolę serwera pełni komputer Dual Pentium II 366 MHz.

Katalog komputerowy widoczny jest w Internecie pod adresem <http://bibl.pb.bielsko.pl> i obejmuje druki zwarte, ciągłe, bibliografie dorobku pracowników Filii PŁ. Terminale z OPAC WWW oraz modulem DOSTĘP oprogramowania LECH-SQL umieszczo-

ne w czytelnich, wypożyczalni oraz holu Biblioteki umożliwiają czytelnikom szybkie dotarcie do poszukiwanych zbiorów. W roku akademickim 2000/2001 zostanie zakupiony przez Filię PŁ kompleksowy system zarządzania biblioteką PROLIB, który jest już wdrożony w bibliotekach naukowych województwa śląskiego: Uniwersytetu Śląskiego, Politechniki Śląskiej, Akademii Ekonomicznej i Bibliotece Śląskiej. Prace firmy MAX ELEKTRONIK w Bibliotece Filii PŁ w Bielsku-Białej związane z wdrożeniem PROLIB-a zostaną rozpoczęte w sierpniu br.

Biblioteka Filii jest jedyną, ogólnie dostępną biblioteką naukową na Podbeskidziu. Jest dobrze zorganizowana, posiada aktualne zbiory i wspólną ideę tworzenia warsztatu pracy na miarę oczekiwań i potrzeb coraz liczniejszej rzeszy czytelników. Ciągłe doskonalenie warsztatu pracy, korzystając m.in. z nowoczesnych źródeł informacji dostępnych online.

Bogumiła Grzelczak

Kierownik Biblioteki Filii Politechniki
Łódzkiej w Bielsku-Białej

Przegląd publikacji

Adaptacja formatu MARC BN dla potrzeb bibliografii regionalnej / Bożena Bartoszewicz-Fabiańska, Jolanta Słowik, Piotr Boczkowski, Jerzy Swianiewicz; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Biblioteka Narodowa – Warszawa: Wydaw. SBP, 1999. – 203 s. + dyskietka (Propozycje i Materiały: 25)

Dzięki inicjatywie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i przy wsparciu ekspertów z Biblioteki Narodowej środowisko bibliotekarskie otrzymało cenne narzędzie ułatwiające tworzenie bibliografii. Celowo użyłem określenia narzędzie, gdyż na publikację składają się dwie odrębne prace zawarte w recenzowanej książce oraz dyskietka zawierająca zintegrowany pakiet programów i procedur sterujących edycją i bazę wzorcową. Opracowanie – czytamy we wstępie – wychodzi naprzeciw potrzebom bibliotek tworzących bibliografie regionalne i ma na celu przedstawienie zintegrowanego formatu MARC BN, który scala w swej strukturze możliwość opisanie różnych typów dokumentów. Autorzy poszli jednak dalej: aby ułatwić złożony skądinąd proces przygotowania bibliografii do druku zaprezentowano dokumentację kompletnego narzędzia do edycji danych z bazy, którego zastosowanie prowadzi wprost do otrzymania składu drukarskiego. Z satysfakcją pragnę stwierdzić, że na niwie publikacji metodycznych to przypadek chlubny i odosobniony. Dotychczas bowiem z powodu braku jakichkolwiek unormowań panował w środowisku lokalnych bibliografów zamęt i bałagan. Głębokim cieniem kładł się tu przede wszystkim brak racjonalnie zaprojektowanego i uniwersalnego formatu danych. W efekcie więc wszelkie próby integracji i nawiązanie współpracy w zakresie wymiany danych z góry skazane były na niepowodzenie.

Jeśli zauważymy, że bibliografie regionalne są swoistym przedłużeniem bibliografii narodowej, łatwo o konstatację, że winien je cechować taki sam

lub podobny zespół atrybutów (kluczowym zagadnieniem jest tu właśnie format danych). Dzięki omawianej publikacji na drodze do rzeczowej integracji pierwszy krok – jak się wydaje – został właśnie zrobiony. Pewne kontrowersje może wprowadzić wybór formatu. Dlaczego MARC BN, a nie uznany za narodowy standard USMARC? Odpowiedź wymaga wyjaśnień. Za takim rozwiązaniem przemawiało kilka prawideł: wywodzący się z UNIMARC-a MARC BN był w swej filozofii planowany na tzw. systemy kartotekowe (np. MAK, czy ISIS) i na tej platformie – choć może w sposób mało efektywny – zapewnia poprawną obsługę odsyłaczy (zapisy indeksowe). Tymczasem USMARC do właściwego funkcjonowania wymaga systemów opartych na relacyjnej bazie danych – i tylko wtedy jest w pełni efektywny. Autorzy świadomi jednak braku innych sensownych rozwiązań i faktu, że dostępne publicznie dane z bibliografii narodowej dostępne są w MARC BN zdecydowali się więc czasowo na takie rozwiązanie. Zaimplementowanie USMARC-a w MAK-u jest jednak możliwe i wiadomo mi, że trwają prace nad zaprojektowaniem stosownego mechanizmu (emulatora). Trwają także prace nad bliźniaczym narzędziem z zastosowaniem USMARC-a do tworzenia bibliografii regionalnej. Ów dualizm nie stanowi jednak przeszkody dla przeszłej integracji danych, gdyż bez większych trudności stosowne kontrolery (MARC BN – USMARC) mogą dokonać odpowiedniej konwersji¹.

Zanim wrócę do publikacji pragnę zwrócić uwagę na ciężar prac i trudności w pracy bibliografa,

które zwykle są niedoceniane, a które pakiet znacznie łagodzi. Tworzenie bibliografii poza – jak się potocznie mniema – „wpisywaniem” opisów, wymaga ich ustalenia (w tym odszukania), selekcji, klasyfikacji, ustalenia poprawnych form nazw, nie wspominając już o konieczności bycia omnibusem. A przede wszystkim doskonałej orientacji w piśmiennictwie i zasadach opisu. Należy więc rekordy utworzyć, a ostatnio coraz częściej... odszukać w popularnych bazach danych. W tym drugim przypadku racjonalniej będzie je wszelako zaimportować – i w tym widzę pierwszy atut zastosowania formatu. Do omawianej bazy można bez większych problemów zaimportować dane z „Przewodnika Bibliograficznego” i „Bibliografii Wydawnictw Ciągłych”, a przy niewielkiej modyfikacji również z „Bibliografii Zawartości Czasopism”. Z czasem zapewne podobną pomoc stanowią będą lokalne katalogi bibliotek. Problem ujednolicenia nazw (w tym eliminację literówek) zapewniają łatwe w stosowaniu listy wzorcowe, zaś benedyktyńskie szeregowanie, numerowanie, tworzenie odsyłaczy i tworzenie indeksów rozwiązuje sam system, prowadząc w kolejnych etapach do utworzenia gotowych fragmentów bibliografii.

Książka, jak wcześniej wspomniano, składa się z dwóch niezależnych części: instrukcji wypełniania rekordów (czyli formatu danych) oraz dokumentacji dołączonego pakietu BIBREG, będącego zintegrowanym środowiskiem do organizacji sortowania, generowania odsyłaczy i tworzenia wydruków.

Pierwsza część zatytułowana „Zintegrowany format MARC BN na potrzeby bibliografii regionalnej” wyszła spod pióra Bożeny Bartoszewicz-Fabiańskiej i Jolanty Słowik. Instrukcja ta, choć dla znawców formatu MARC nie wyda się szczególnie odkrywcza, jest opracowaniem pionierskim. Wymagała bowiem od autorki zmuśnionej pracy nad zespoleniem formatów MARC BN dla różnych typów dokumentów (książek, czasopism, artykułów), które stosowano wcześniej odpowiednio: w „Przewodniku Bibliograficznym”, BWC i BZCz². Jest więc genetycznym rozwinięciem rozwiązań stworzonych przed laty przez Zofię Moszczyńską-Pętkowską i później stale udoskonalanych przez zespół ekspertów BN (zob. s. 117). Praca nie skończyła się jednak na scalaniu. Należało bowiem uwzględnić najnowsze normy bibliograficzne, dodać możliwość opisu dokumentów niesamoistnych, dokonać wyboru pól specyficznych dla bibliografii regionalnej i rozwiąć problem odpowiedniej klasyfikacji – a to autorki rozwiązały po mistrzowsku. Zresztą nawet pominąwszy ten aspekt jest to pierwsza publikowana specyfikacja formatu MARC BN (wcześniejsze były w maszynopisach lub plikach komputerowych). Dla wszystkich zatem będzie pouczający. W niniejszym opracowaniu wprowadzono jednak względem wcześniejszych rozwiązań kilkanaście uzasadnionych odstępstw i uzupełnień podyktowanych specyfiką bibliografii regionalnej, m.in. dodatkowe pola: 242 (dla cytatu fragmentu wydawnictwa zwarte), 624 (podstawowy dział bibliografii) i 625 (odsyłacze). Z części pól i podpól

zrezygnowano, choć dla pełnej zgodności importu pozostawiono je w bazie.

Jedynie z obowiązku recenzenta wspomnę o drobnych potknięciach i małej różnicy zdań. W szczególności trudno zaakceptować rezygnację z wypełniania podpól %, %m, %n pola 008 i zastąpienie ich dla potrzeb indeksów podpolem 210 %d – rozwiązanie to uważam za mało szczęśliwe w trakcie normalnej eksploatacji bazy, gdyż nie zapewnia w indeksach poprawnej obsługi niektórych dat (np. poprzedzonych copyright'em); choć rzeczywiście nie wpływa na wydruk. Podobnie nieszczyśliwym rozwiązaniem – choć autorki postąpiły zgodnie z PN-N-01152 – było użycie nazwy osobowej recenzenta (350 %b) w nienaturalnym szyku (nazwisko, imię) – mało to eleganckie. Wydaje się, że należało raczej pójść w ślady BZCz i zastosować odrębne pole dla zapisu w formie dla indeksu. Przy polu 240 (s. 22) wymieniono w przykładzie podpole %, którego nie ma w wykazie. O innych „literówkach” nie wspomina. Prezentację formatu (a raczej czterech jego wariantów: wydawnictwa zwarte, niesamoistne, ciągłe i jego część) umieszczono w odrębnych podrozdziałach, co uważam za rozwiązanie wysoce nieoptymalne, gdyż doprowadziło do czterokrotnego powtórzenia większości informacji. Dowiedziałem się jednak, że takie rozwiązanie zostało wymuszone na autorkach przez osoby katalogujące – cóż... może innym to pomaga, choć mnie przeszkadza. Czytelniejsze – jak sądzę – byłoby zaprezentowanie jednego, ale za to zintegrowanego zestawienia i dodanie wyczerpujących komentarzy, a przede wszystkim przykładów wypełniania poszczególnych pól (jak uczyniły to np. panie M. Lenartowicz i A. Paluszkiwicz w instrukcji: *Format USMARC rekordu bibliograficznego dla książki*. Warszawa 1997). Są to jednak drobne zarzuty – natury życzeniowej i w niczym nie umniejszają wartości pierwszego takiego, podkreślam, opracowania. Instrukcja zamyka odrębny komentarz dotyczący szczegółów wypełniania pól przeznaczonych na klasyfikację i odsyłacze (624 i 625) oraz bogaty zestaw przykładów, bibliografia i wydruk masek bazy wzorcowej.

Druga część opracowania autorstwa Piotra Boczkowskiego i współtwórcy MAK-a Jerzego Swianiewicza zawiera dokumentację pakietu BIBREG, będącego swoistą miniaturą procedur stosowanych w powodzeniem w BN do edycji bibliografii narodowej. Zaprezentowany pakiet umożliwia proste (w sensie obsługi) tworzenie zrzębu głównego bibliografii i spisów pomocniczych w oparciu o przygotowaną wcześniej bazę danych MAK, opartą na formacie omówionym w I części opracowania. Wartość dokumentacji jest trudna do przecenienia, gdyż w zasadzie brak odpowiedniego opracowania (nawet helpów), a wcześniejsza praca J. Swianiewicza (*Pakiet MAK. Edycja i drukowanie*. Warszawa 1994 i nast.) ujmuje rzecz nazbyt technycystycznie i koncentruje się na zgola innych zagadnieniach (formaty wydruku). Techniczna strona realizacji pakietu BIBREG wydawać się może dla laika nazbyt skom-

plikowana. Upraszczając jej istotą polega na szeregowym działaniu kilku programów, które będąc sterowane procedurami przetwarzania wsadowego o wysokim poziomie sparametryzowania i odwołując się do wielu zmiennych, przetwarzają rekordy w czytelny skład drukarski. Jakkolwiek poszczególne etapy transformacji zostały w instrukcji dość szczegółowo wyjaśnione, wydaje się, że tylko w niewielkim stopniu zainteresują bibliografów. Nie powinno to stanowić jednak większej bariery dla użytkowników, gdyż dla ułatwienia eksploatacji autorzy połączyli je czytelnymi menu. Stąd cała obsługa sprowadza się w zasadzie do wyboru opcji i naciśnięcia Entera i F7. Wprawdzie w kilku miejscach (faza przygotowań i korekty) wymagane są manualne ingerencje w zawartość plików ASCII oraz ręczne wydawanie poleceń³ (np. kompilacja plików w postaci *.tex do *.dvi i ich wydruk), lecz jest to uzasadniona cena uniwersalności pakietu i łatwo pozwala się zautomatyzować (proste pliki *.bat). Wydaje się, że dwukrotna wnikliwa lektura opracowania (szczególnie dotycząca etapów przetwarzania) wystarczy, by opanować obsługę pakietu.

Wyjściowym produktem działania pakietu BIBREG są pliki TEX-a (*.tex, a po przetworzeniu *.dvi), które można oglądać (podgląd wydruku) używając bezpłatnego edytora DTP emTEX lub wydrukować. Proces przetwarzania może trwać dość długo; dla przykładu: pracując na bazie zawierającej 7000 opisów z licznymi odsyłaczami (procesor Pentium II z zegarem 350 MHz, 64 Mb RAM) przekształcanie plików trwa ponad godzinę. Istnieje także możliwość tworzenia plików w formacie (*.rtf) akceptowanym przez popularnego Worda, co z pewnością ucieszy liczących użytkowników. Zauważyć jednak trzeba, że nie dorównują one plikom emTEX-a i nie odwzorowują pełnego formatowania. Prócz estetycznego zrębu głównego (złamanych w 1 lub 2 kolumnach) system generuje indeksy: autorski, przedmiotowy, nazw korporacyjnych oraz wykazy czasopism. Na dyskietce znalazły się też przykładowe pliki (*.tex) pozostałych składników bibliografii: strony tytułowej, wstępu, spisu treści i wykazu skrótów.

Dokumentację zamykają zrzuty poszczególnych ekranów (niestety nie zawsze dobrej jakości) oraz fragmenty przykładowych wydruków. Warto dodać, że opisywany pakiet wymaga wcześniejszego zainstalowania programu MAK w wersji 3.37 lub wyższej⁴ oraz bezpłatnego systemu emTEX (szerzej w Internecie na witrynie klubu GUST⁵). Słowem może być eksploatowany tylko przez licencjonowanych użytkowników MAK-a.

Omówioną publikację postrzegam jako udaną, potrzebną i wielce użyteczną. Wrózę jej spore zainteresowanie w kręgach lokalnych bibliografów. Prognozę tę potwierdziły liczne już na przestrzeni ostatniego roku wdrożenia w bibliotekach wojewódzkich i powiatowych oraz stałe udoskonalenia, nad którymi ustawicznie pracuje Jerzy Swianiewicz. Sądzę, że BIBREG winien zainteresować wszystkie środowiska zajmujące się bibliografią, i to nie tylko regionalną i lokalną. Polem zastosowań pakietu mogą być przecież bibliografie dziedzinowe czy specjalistyczne. Drzemiące w programie możliwości są w stanie – jak sądzę – zaspokoić nawet najbardziej wyrafinowane potrzeby. Istotnym walorem pakietu jest produkt wyjściowy – gotowy plik składu drukarskiego, co w sposób istotny obniża koszty wydawnicze. Wydaje się, że szczególnie wnikliwie winni przyrzeć się pakietowi liczni jeszcze użytkownicy starszych systemów (np. ISIS-a), zważywszy, że za cenę podręcznika otrzymują w pełni profesjonalne narzędzie.

Władysław Kolasa
wmkolasa@wsp.krakow.pl

PRZYPISY:

- ¹ Taką możliwość daje stosowany w Bibliotece Narodowej program „bnus”.
- ² Odpowiednie specyfikacje MARC BN (w helpach stron Hzna) dołączone są do baz demonstracyjnych pakietu MAK (dostępne podczas modyfikacji poleceniem Alt+j lub tekstowo).
- ³ Również modyfikacja dokumentu *.ltx wymaga ręcznej ingerencji, zob. s. 163-164.
- ⁴ Wersja ta wymaga kilku dodatkowych plików wcześniej nie rozpowszechnianych, zob. s. 167-170. Może więc wystarczyć wykonać zwyczajną upgrade.
- ⁵ Grupa Użytkowników Systemu TEX (GUST) – <http://www.gust.org.pl>

SYGNAŁY O NOWYCH PUBLIKACJACH

Mahrburg Ewa, Stefańczyk Elżbieta. Informator o bibliotekach i ośrodkach informacji w Polsce 1999/oprac. Ewa Mahrburg i Elżbieta Stefańczyk; Biblioteka Narodowa. – Warszawa: BN, 2000

Kolejne trzecie, uzupełnione i uaktualnione wydanie „Informatora”, zawiera dane o 5650 bibliotekach, a więc o 2000 więcej niż w edycji 1996/1997. Podstawą opracowania „Informatora” jest systematycznie uzupełniany i aktualizowany (ostatnie korekty wprowadzono w marcu 2000 r.), baza danych „Informator o bibliotekach w Polsce”, dostępna również na stronach internetowych (www.bn.org.pl). Infor-

mator zamieszcza informacje o różnych typach bibliotek oprócz bibliotek szkolnych. Wyjątkiem są biblioteki połączone, publiczno-szkolne. Analogicznie jak w edycjach poprzednich zasadniczy układ „Informatora” wg nazw miejscowości, w obrębie których w porządku alfabetycznym występują nazwy instytucji, pozostał bez zmian. W prezentowanym wydaniu opisy bibliotek/ośrodków uzupełniono

adresami stron www w Internecie oraz informacją o zbiorach bibliologicznych.

Opis zawiera następujące elementy:

- nazwa biblioteki/ośrodka,
- rok założenia,
- adres, numery telefonów, faksów, poczty elektronicznej, adres internetowy
- zakres zbiorów,
- wielkość zbiorów,
- typy katalogów,

- systemy komputerowe,
- bazy danych (własne, na CD-ROM),
- inne adresy (oddziałów, filii).

Ponadto tak jak w wydaniach poprzednich „In-formator” uzupełniają indeksy:

- indeks bibliotek i ośrodków informacji,
- indeks bibliotek wg typów,
- indeks baz danych na CD-ROM,
- indeks słów kluczowych.

Jak osiągnąć sukces w księgarstwie / [przeł. Grzegorz Łucz-kiewicz]. – Kraków: BMR. Firma Konsultingowa, cop. 2000. – 183 s.; il.;

Publikacja opracowana została w ramach działalności UNESCO w dziedzinie książki, w serii materiałów szkoleniowych. Seria ta adresowana jest zarówno do menedżerów działających w branży wydawniczej, w dystrybucji książek i księgarstwie, jak i redaktorów pracujących nad książką. Obok wydań wcześniej takich tytułów jak: *The Business of Book Publishing*, *Basic Editing* oraz *Book Promotion, Sales and Distribution*, prezentowana książka wypełnia lukę w serii podręczników szkoleniowych dla pracowników branży książkowej. Publikacja przeznaczona jest głównie dla menedżerów, ma na celu podniesienie kwalifikacji w dziedzinie sprzedaży książek. Podręcznik pozwoli czytelnikom zrozumieć zło-

żoność branży księgarskiej, poznać zasady działania każdej firmy oraz sposób wykorzystania możliwości księgarń. Ponadto pomoże efektywnie zorganizować administrację i planowanie, poprawić kontakty z klientami, a także lepiej wykorzystywać źródła bibliograficzne oraz doskonalić własne kwalifikacje marketingowe. Podsumowania poszczególnych rozdziałów oraz obszerny materiał ilustracyjny (tabele, rysunki, zestawienia) ułatwią przyswojenie przedstawionego materiału.

Polska edycja omawianej książki ukazała się dzięki pomocy finansowej Open Society Institute (przy wsparciu OSI Budapest/Center for Publishing Development).

Scheele, Paul R. Czytanie fotograficzne / Paul R. Scheele; przekł. Lidia Simbierowicz. – Warszawa: „Harald G”, cop. 2000. – 187, [2] s.; il.

Autor publikacji Paul R. Scheele, współzałożyciel Learning Strategies Corporation jest twórcą nie tylko zintegrowanej metody czytania fotograficznego, ale także autorem cenionego programu doskonalenia nauczycieli oraz kursów samodzielnego kształcenia. Jest również znakomitym mówcą, prelegentem oraz konsultantem różnych firm i organizacji na całym świecie. W książce prezentuje innowacyjną, najlepszą z dostępnych metod czytania, czytanie fotograficzne.

Metoda ta, wykorzystując potencjał ludzkiego umysłu, pomaga rozwiązać problem braku czasu i nadmiaru informacji, pozwala w krótkim czasie przyswoić dużą ilość wiedzy i informacji, uczy jak przetwarzać i najefektywniej wykorzystywać te informacje.

W Polsce jest to pierwsze wydanie tej książki, na rynku amerykańskim ukazała się już trzecia edycja poradnika. Książkę uzupełnia bogata bibliografia i indeks.

inne publikacje

The fourth resource: information and its management/ed. by David P. Best. – [Repr.]. – Aldershot: Ash/Gower, 1998. – XV, 166 s.: il. ISBN 0-566-07696-9

Král Jindřich. Moderní knihařství: souborné zpracování poznatků oboru. – Brno: KNIHAŘ; Tišnov; SURSUM, 1999. – 474, [6] s. : il. ISBN 80-901924-8-3

Library and information studies education in the United States/ed. By Loriene Roy and Brooke E. Sheldon. – London; Washington; Mansell, 1998. – XIII, 260 s. (Education of Library and Information Professionals. An International Series) ISBN 0-7201-2232-5

Poljakov, Vladimir. Knigi russkogo kubofuturizma/Vladimir Poljakov – Moskwa: Gileja; 1998. – 229, [1] s. : il., fot. ISBN 5-87987-004-9

Molz Redmond Kathleen (1928-). Civic space/cyber-space: the American public library in the information age/Redmond Kathleen Molz and Phyllis Dain. – Cambridge, Mass.; London: MIT Press, cop. 1999. – XII, [4], 259 s. ISBN 0-262-13346-6

Shuman, Bruce A. Library security and safety handbook: prevention, policies, and procedures/Bruce A. Shuman. – Chicago; London: American Library Association, 1999. – X, 310 s. ISBN 0-8389-0714-8

Vigini, Giuliano. Rapporto sull'editoria italiana: struttura produzione mercato/Giuliano Vigini. – Milano: Editrice Bibliografica, dr 1999. – 181, [3] s.; il (I Mestieri del Libro; 17) ISBN 88-7075-520-7

Halina Migas-Broniek

WYDAWNICTWO

SBP

Dyrektor Wydawnictwa poleca:

WYDAWNICTWO

SBP

BIBLIOGRAFIA
METODYKA I ORGANIZACJA

NAUKA-DYDAKTYKA-PRAKTYKA

BIBLIOGRAFIA. Metodyka i organizacja
Pr. zbiorowa pod red. Zbigniewa Żmigrodzkiego

Książka powstała w ośrodku bibliotekoznawczym Uniwersytetu Śląskiego (pozostali autorzy: E. Gondek, D. Pietruch-Reizes, A. Tokarska). Jest to autentyczna odpowiedź na „zamówienie społeczne” bowiem od ponad trzydziestu lat nie było na rynku podręcznika do tego kluczowego przedmiotu nauczania w szkołach i uczelniach bibliotekarskich. Temat jest trudny i obszerny, dlatego można się spodziewać różnych krytycznych sądów. Jednakże książka jest i sądzę, że będzie przydatna dla studentów, bibliotekarzy oraz wszystkich autorów prac naukowych.

str. 352, cena 47 zł

PROMOCJA KSIĄŻKI DZIECIĘCEJ

Podręcznik akademicki (M. Zając)

Pan dr Michał Zając jest znanym w środowisku bibliotekarskim znawcą problematyki książki dziecięcej, pracownikiem naukowym Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Książka oczekiwana przez studentów, bibliotekarzy, księgarzy i literaturoznawców. Autor dokonuje w niej wnikliwej analizy pojęciowej dot. promocji książki dla dzieci po czym przedstawia działania o charakterze niekomercyjnym. W 3 rozdziale analizuje marketing na rynku książki dla dzieci w obszarze kultury masowej na przykładzie „produktu totalnego” POCAHONTAS. Oprócz tego bardzo bogata bibliografia i 3 aneksy. Tak ujęta i opisana problematyka – jak stwierdzają recenzenci – jest udanym, pionierskim dokonaniem w naszej literaturze. Tę książkę trzeba po prostu znać.

str. 188, cena 31 zł

Michał Zając

PROMOCJA
KSIĄŻKI DZIECIĘCEJ

NAUKA-DYDAKTYKA-PRAKTYKA

FORMAT USMARC REKORDU BIBLIOGRAFICZNEGO
DLA KSIĄŻKI

seria FO-KA nr 7

(M. Lenartowicz, A. Paluszkiwicz)

Jest to kolejna książka z serii FO-KA (to skrót od „Formaty – Kartoteki”), w której wydajemy literaturę wybitnie fachową – „wartościową”. Zapotrzebowanie na taką literaturę jest coraz większe, co cieszy, bo jest oznaką doceniania fachowości. Książka ta miała swoje pierwsze wydanie 3 lata temu i już dawno została sprzedana – stąd drugie wydanie.

str. 204, cena 28 zł

Maria Lenartowicz, Anna Paluszkiwicz

FORMAT USMARC
REKORDU BIBLIOGRAFICZNEGO
DLA KSIĄŻKI

7

Janusz Nowicki

Strachy na Lachy

Szansa w komórkach

Zdarzyło mi się ostatnio kilkakrotnie głośnić słowo na tematy związane ze stosowaniem nowych technologii w bibliotekach, co nieuchronnie łączy się z rodzajem futurologii w tej materii. Opowiadałem więc o przesyłaniu na dowolne odległości zwiirtualizowanych lub zeskanowanych dokumentów bibliotecznych za pośrednictwem sieci kablowych, radiowych i satelitarnych, o masowym wykorzystywaniu kopiowania opisów z centralnych baz danych w opracowaniu zbiorów, ho o tym się teraz coraz częściej czyta w tzw. źródłach, zarówno drukowanych tradycyjnie, jak internetowych. Absolutna większość adresatów tych opowieści słuchała ich jak skrzyżowania fantassy z czarną magią, bajd o żelaznym wilku i (właśnie!) – strachów na Lachy. Bo przecież u nas swojsko i siermiężnie. Nawet tam, gdzie stoi jakiś komputer, nic nadzwyczajnego na ogół się nie dzieje. Katalog kartkowy jak stał tak stoi, jak dawniej nie niepokojony przez nikogo, z wyjątkiem co poniektórych bibliotekarek, które czasem coś do niego wtykają lub z niego usuwają. Katalog komputerowy, choć mało zasobny, bywa przeglądany przez czytelników, bo to pudło z ekranem i klawiaturą ciągle jeszcze stanowi atrakcję samą w sobie.

Od dawna zastanawiam się, dlaczego tak powszechnie nie wierzymy w to, że komputeryzacja sieciowa może radykalnie zmienić oblicze naszych bibliotek, zwłaszcza publicznych. Zdumiewająco łatwo i bez zdziwienia przyjęliśmy do wiadomości exitus tzw. hal maszyn w biurach i urzędach i zastąpienie ich klekotu subtelnym szmerem komputerowych klawiatur, a stukotu liczydeł bezszmerową pracą kalkulatorów. Nie budzi sensacji, że w zabitych dechami przysiółkach, które nie miały realnej szansy na drutową nawet telefonizację,

w niektórych chałupach co i raz rozlega się melodyjny zew komórkowego pudełka, a kolorowy telewizor, podłączony do talerza u kalenicy, króluje między kulawym stołem a popstrzoną przez muchy makatką z cyklu „Kto rano wstaje...”. Przywykliśmy dawno do ksero, trochę później do faksu, powoli oswajamy się w biurach z pudłem o skrócie PC. Trochę zawadza, ale da się wytrzymać. Sieci komputerowe, Internet i transmisje satelitarne tekstów wirtualnych ciągle jednak traktujemy jak coś, co nas nie dotyczy, bo nasza chuta z kraja.

I chyba nie jest to postawa tak bardzo nieracjonalna. Jak wynika z ankiety, której podsumowanie prezentowano w październiku na Konferencji SBP w Międzeshynie, możemy pokładać realne nadzieje na święty spokój tak w chęciach, jak i w możliwościach finansowych naszych kochanych gospodarzy bibliotek publicznych (niech nam żyją!) oraz w wyjątkowo poważnym i dogłębnym studiowaniu problemu przez kierownictwo resortu. Samorządy pieniędzy mają drastycznie mało, wydatków zaś mnóstwo za bardzo, a resortowe analizy zasadności i możliwości podjęcia jakichś skoordynowanych działań ogólnokrajowych też muszą potrwać, bo co nagle...

Większości naszych bibliotek publicznych stopnia podstawowego szmer klawiatury nie zastąpi klekotu maszyn do pisania także dlatego, że i te ostatnie w takich księżnicach trudno było usłyszeć kiedykolwiek. Jako i telefonów, nawet takich na drut i kółko z dziurkami. To na co mamy liczyć? Na komórki? Tak, oczywiście. Na te szare, od mamy – natury.

Jerzy Maj

Serdecznie dziękujemy za pomoc i „dar serca” przekazany dla naszej koleżanki Celiny Błaszkiwicz. Na nasz apel (opublikowany w ubiegłym roku w „Bibliotekarzu”) bardzo licznie odpowiedzieli pracownicy bibliotek i między innymi dzięki Waszej ofiarności Celina może kontynuować leczenie i czekać na dawkę szpiku kostnego.

Z okazji Nowego Roku życzymy pracownikom bibliotek oraz ich rodzinom zdrowia, pomyślności w 2001 roku.

Przypominamy nr konta: Fundacja Urszuli Jaworskiej,

PKO B.P. XII Oddz. Warszawa,

10201127-30140-270-1

Hasło: „Celina Błaszkiwicz” darowizna

Pracownicy

Miejskiej Biblioteki Publicznej

w Tarnobrzegu

Pyłki

O czytaniu

Georg Brandes (1842-1927), duński krytyk i historyk literatury, wielki przyjaciel Polski i Polaków, prowadzący ożywioną korespondencję z Henrykiem Sienkiewiczem, Aleksandrem Świętochowskim, Wilhelmem Feldmanem i innymi luminarzami naszej kultury, przebywał kilkakrotnie we Lwowie i w Warszawie, opublikował trzy odczyty *O poezji polskiej w XIX stuleciu* (wydanie polskie: Warszawa 1887). Podczas pobytu we Lwowie w 1898 r. w tamtejszym ratuszu wygłosił 26 listopada odczyt *O czytaniu*, opublikowany po kilku miesiącach nakładem Wacława Wołskiego. Z tej niewielkiej książeczki wydobywam fragment poświęcony gromadzeniu książek.

„Byłem parę razy w pewnym zamożnym i poważnym, bardzo muzykalnym domu w Kopenhadze, gdy oto zwróciło moją uwagę, że nie dostrzegłem tam ani jednej szafy z książkami. Na pytanie odpowiedziano mi, że w domu nie ma takiej szafy i w ogóle książek, z wyjątkiem 2 lub 3-ch, leżących na stole w salonie.

– Ależ czytujecie państwo lub wiele już czytaliście? – zapytałem.

– Naturalnie, podróżujemy wiele, jak panu wiadomo, i kupujemy przy tej sposobności wiele książek, ale pozostawiamy je zawsze w siatce.

– W siatce! Znaczyło to w siatce wagonu. I jako wyjaśnienie dodano:

– Nie czytuje się przecież książki więcej aniżeli raz.

Zapewne wywołałbym zdziwienie, gdybym odrzekł, że w tej dziedzinie – może jedynej – regułą stanowi iż tylko raz – nie stanowi ani razu i że ten, kto ogranicza się do jednokrotnego odczytania dobrej książki, musiał bezwarunkowo nie odnieść z jej zawartości żadnego wrażenia, ponieważ inaczej byłby do niej wrócił. Książki, które są mi drogie, czytałem nieraz więcej aniżeli 10 razy. Nie poznaje się książki, gdy się ją czyta do połowy, powierzchownie.

Nie należy więc tak czytać, ażeby pozostawiać książkę w siatce wagonu.

Trzeba się także o to starać, ażeby książkę, gdy ma się po temu środki, posiadać. Są ludzie, którzy nie posiadają żadnych książek pomimo swej zamożności. Byłem pewnego razu w gościnie u bogatego mecenasa sztuki w jednym z krajów skandynawskich, u człowieka, którego zbiory miały wartość miliona z górą – i gdy już obejrzałem jego obrazy, powiedziałem: – „Czy nie mógłbym teraz zobaczyć książki, gdzie się znajdują?” Odpowiedział mi trochę niechętnie: – „Nie gromadzę książek!”.

Nie posiadał ich wcale.

Są znowu ludzie, którzy się zadowalają książkami, które otrzymują z wypożyczalni – bardzo zły sposób zaopatrywania się w książki. Jest to stanowczo oznaką braku kultury i smaku, gdy w kraju tak wielkim jak Niemcy widzi się w sposób nieunikniony w każdej miejscowości kąpielowej damy w bogatych toaletach, każdą trzymającą w rękę zabrudzony romans z wypożyczalni. Te panie wstydziłyby się nosić jedną suknię, suknię, którą już przedtem nosiła inna, ale na kupnie książek oszczędzają. Nie są w stanie czytać nic innego, jak tylko romanse z wypożyczalni, czytają je jeden po drugim i tak, że jeden wytrąca drugi z ich pamięci. Cesarzowa Niemiec bierze także książki z wypożyczalni Nicolai'ego w Berlinie.

Nawet bogaci ludzie mają rzadko zamiłowanie do książki, które objawia się w tym, że się książkę szanuje i że się jej daje oprawę, która odpowiada treści książki oraz osobistemu smakowi właściciela.

Są ludzie, którzy nie mają po prostu żadnego własnego poglądu na zawartość książki i żadnego gustu osobistego.

Człowiek, który odpowiedział: „Nie gromadzę książek”, nie czuł konieczności ich czytania”.

Tuwiem wśród swoich książek

Gdzieś na jesieni tego [1933] roku Tuwiem zaproponował mi – wspomina jego przyjaciel, poeta i tłumacz Seweryn Pollak – abym uporządkował i skatalogował jego bibliotekę. Nie będę tu opowiadał o tej bibliotece, niejednokrotnie już o niej pisano, nieraz sam Tuwiem wspominał o niej w swych wypowiedziach. Powiem tylko, że porządkowanie jego zbiorów nie należało do rzeczy łatwych. Zwłaszcza trudny, nawet dla doświadczonego bibliotekarza, był dział druczków ulotnych, jarmarcznych pieśni, wierszy ludowych. Godzinami siedziałem na wysokiej drabinie, porządkując, układając, spisując. Tuwiem przesiadywał ze mną, opowiadał mi o swoich zbiorach, pokazywał co ciekawsze pozycje – zapalał się przy tym, gestykulował w sobie tylko właściwy sposób, ale kiedy brał książkę do ręki, palce jego nabierały piśczętliwej miękkości.

S. Pollak, *Spotkania z poetą*. [w:] *Wspomnienia o Julianie Tuwimie*. Warszawa 1963.

Łańcuchowe księgi

W bibliotece Akademii Krakowskiej, od początku jej istnienia aż do końca XVII wieku, utrzymano z późnego średniowiecza wywodzący się zwyczaj przytwierdzania cenniejszych książek łańcuchem do szafy. Tak zabezpieczone księgi zwano *libri catenati* (księgi łańcuchowe). „Jeden koniec łańcucha –

czytamy w *Encyklopedii wiedzy o książce* – przytwierdzony był do żelaznego kółka u dołu albo u góry tylnej okładziny książki, drugi nawleczony na poziomy pręt przy szafie lub blacie pulpitu”. Siedemnasto-wieczny poeta Jan z Wielomowic Gawiński, zresztą student Akademii Krakowskiej, w 1650 roku napisał wiersz *O księgach w bibliotece sław[nej] Akademii Krak[owskiej] zameczkami do szaf przykutych i klótką [tak!] zamkniętych*, przypomniany przez Władysława Seredyńskiego w zbiorze *Jana z Wielomowic Gawińskiego pisma pozostałe* („Archiwum do Dziejów Literatury i Oświaty w Polsce”, t. 2, 1882).

1

*Tajemnicznie śnić niebieskich te księgi zarwały,
Że, przykute, jak niegdy Prometeu do skały.*

2

*Grek, Łacinnik, Pers, Arab, różni autorowie,
Różne mają swe zdania, różne sekty w głowie.*

*Z wiecznych swarów by kiedy nie przyszło do walek,
Łańcuchami są przeto przykuci do balek.*

3

*Znać dają ci przykuci do ław autorowie,
Jak do katedr swych mają pilni być mistrzowie.*

4

*Księgi te prawdę mówią; cóż stąd za zysk mają?
Kłótką gębę, a w łańcuch szyję zamykają.*

5

*Gdy pod żelazną siecią Mars przebywał,
Pallas i Phoebus z niego się naśmiewał
Więc dziś z Pallady i Phoeba Mars szczydzi,
Gdy ich potomstwo w stalnych pętach widzi.*

Andrzej Kempa

Wyjaśnienia prawne

Zmiany w rejestracji czytelników w bibliotekach publicznych

Sprzeciw Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych dotyczący zbierania zbyt wielu, jego zdaniem, danych osobowych od czytelników bibliotek publicznych, podniesiony był również w nr 11 „Bibliotekarza” z 2000 r.

Po konsultacji z przedstawicielami środowiska bibliotekarskiego oraz Głównego Urzędu Statystycznego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego wystąpił w piśmie z dnia 7 września 2000 r. do Pani Ewy Kuleszy – Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych z następującymi propozycjami:

1. Zaniechanie wpisywania do *Karty zobowiązania czytelnika* (sygnowanego jego podpisem) *imienia ojca*.

2. Zastąpienie danych o *miejscu pracy czytelnika* informacją o statusie społeczno-zawodowym (może być kodowany), np.: robotnik, rolnik, gospodyni domowa, pracownik umysłowy, bezrobotny. Szczegółowy wykaz kategorii społeczno-zawodowych wymaga dokładniejszego opracowania w porozumieniu z bibliotekarzami. Wykaz tych kategorii byłby zamieszczony w zmodyfikowanym druku wzorcowym „*Dziennik biblioteki publicznej*”.

3. Zrezygnowanie z rejestrowania *nazwy szkoły*. W miejsce nazwy wpisywano by *typ szkoły (podstawowa, gimnazjum, technikum, liceum, uczelnia itp.)*.

4. Zamiast rejestrowania *numeru dowodu osobistego oraz daty urodzenia* zapisywanie numeru PESEL, który byłby niezbędny do identyfikacji osoby np. przy dochodzeniu sądowym własności zbiorów biblioteki nie zwróconych przez czytelnika.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego podkreślił, że rejestracja powyższych danych jest niezbędna z uwagi na:

1. zapewnienie możliwości identyfikacji osób i rewidację dokumentów bibliotecznych nie zwróconych przez

nich, zwłaszcza przy dochodzeniu na drodze sądowej zwrotu cennych pozycji przetrzymywanych (często wartości powyżej 1000 złotych);

2. potrzebę rozpoznawania struktury społeczno-zawodowej czytelników (wiek, zawód, wykształcenie) jako ważnego elementu w planowaniu struktury i profilu zbiorów bibliotecznych;

3. zapewnienie możliwości obsługi krajowej i międzynarodowej statystyki bibliotecznej. Zakres danych statystyki krajowej przetwarzanych przez Główny Urząd Statystyczny stanowi niezbędne minimum informacji o strukturze osób korzystających z bibliotek oraz ich potrzebach czytelniczych i informacyjnych. Zakres zbieranej w Polsce statystyki bibliotecznej jest mniejszy niż w statystyce międzynarodowej, określonej normą ISO 2798. Informacje statystyczne są najtańszą formą zbierania danych do analiz i opracowań badawczych dotyczących zagadnień czytelnictwa.

Minister podtrzymał także stanowisko w kwestii zasadności *zwolnienia bibliotek z obowiązku rejestracji zbiorów danych osobowych*.

W odpowiedzi na te wnioski i postulaty Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych – Ewa Kulesza w piśmie z dnia 31 października 2000 r., zaakceptowała przedstawione propozycje zmian w zakresie wpisywania w *Karcie zobowiązania czytelnika*. Kwestię zasadności zwolnienia bibliotek z obowiązku rejestracji danych osobowych pozostawiła do rozważenia przy najbliższej powołaniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. Nr 133, poz. 883 z późn. zm.).

Lucjan Biliński

W kilku słowach

■ Członkowie Prezydium Zarządu Głównego SBP, którzy zebrał się w dniu 25.10.2000 r. wysłuchali sprawozdania z działalności ZG w III kwartale tego roku, przedstawionego przez sekretarza generalnego kol. Janinę Jagielską, i sprawozdania z działalności wydawniczej SBP w tym okresie (kol. Janusz Nowicki). Relację ze stanu prac nad „Kroniką SBP” złożył jej główny redaktor kol. Andrzej Kempa. Mówiono także o aktualnym stanie finansów Stowarzyszenia. Znaczną część spotkania poświęcono na przeanalizowanie materiałów przedjazdowych dla zarządów okręgów, które zaprezentował kol. Janusz Ambroży, wiceprzewodniczący ZG. Podjęto uchwałę w sprawie zjazdów okręgowych, która przedstawiona będzie na spotkaniu przewodniczących zarządów okręgów. W trakcie omawiania spraw bieżących Prezydium pozytywnie ustosunkowało się do projektu wystąpienia interwencyjnego w sprawie bibliotek skierowanego do Sejmu. (aj)

■ W dniach 3 i 4 października 2000 r. w Centralnym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie odbyła się konferencja metodyczna „Awans zawodowy nauczycieli” zorganizowana przez Wydział Dydaktyczno-Metodyczny Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej i m.st. Warszawy im. K.E.N. Wśród zaproszonych gości Ministerstwo Edukacji Narodowej reprezentowały wizytatorki: Wiesława Michalak oraz Halina Kowalczyk; biblioteki pedagogiczne: dyrektorzy z Ciechanowa, Płocka, Siedlec i Radomia. W konferencji uczestniczyło liczące ponad 250 osób grono nauczycieli-bibliotekarzy z terenu województwa mazowieckiego. Obecni byli również kierownicy wszystkich filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej, jak również przedstawiciele prasy nauczycielskiej. Konferencję otworzył dyrektor PBW, mgr Robert Miszczuk, prowadziła zaś mgr Elżbieta Orzel-Orlewicz, kierownik Wydziału Dydaktyczno-Metodycznego PBW. W pierwszej części konferencji przedstawiciele Ministerstwa Edukacji Narodowej: dyrektor Departamentu Doskonalenia Nauczycieli mgr Andrzej Pery oraz mgr Jan Chojnacki zinterpretowali od strony prawnej problematykę awansu zawodowego nauczycieli w myśl najnowszych aktów ustawodawczych. Część druga zawierała wystąpienie mgr Małgorzaty Pomianowskiej, reprezentującej Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli. Prelegentka omówiła praktyczną drogę awansu i jej szczeble (nauczyciel stażysta, kontraktowy, mianowany i dyplomowany), wymagane dokumenty, terminy oraz drogę odwoławczą. Wypowiedzi wywołały żywą dyskusję. (E. Orzel-Orlewicz)

■ We wrześniu 2000 r. w Oleśnicy Śląskiej obchodzono trzeci już raz DNI EUROPY. Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna, zorganizowała na tę okazję, w dniach 7-22 września 2000 wystawę pn. „Książka dla dzieci – świat bez granic”. Wystawiono ponad 60 bajek z 17 europejskich państw w 16 językach oraz wiele książek w języku polskim. Wspaniałą oprawą wystawy były prace artystyczne dzieci z Przedszkola Nr 4 w Oleśnicy, nagrodzone w przeprowadzonym tam konkursie „Moja ulubiona bajkowa postać”. Każda grupa dzieci przedszkolnych lub z młodszych klas szkoły podstawowej, zwiedzająca wystawę była „prowadzona” przez aktywną narrację – nagrane na kasety magnetofonową bajki w różnych językach oraz słowo wiążące. Wernisaż wystawy był szczególnym przeżyciem dla pierwszej grupy dzieci, a zwłaszcza dla „Alibaby”, przedszkolaka otwierającego ten „SEZAM” pelen skarbów, za jakie można uważać zebrane tam bajki. Głównym założeniem tej wy-

stawy był bezpośredni kontakt dziecka z książką. Dzieci mogły brać książki do ręki, oglądać je z bliska i dzielić się wrażeniami z innymi dziećmi. Wystawa jest już zamknięta, ale eksponaty pozostały i będą zaczątkiem obcojęzycznego księgozbioru w dziale dziecięcym PiMBP w Oleśnicy. Wszystkie te bajki zgromadzone zostały dzięki internetowym kontaktom z bibliotekarzami bibliotek publicznych Europy. Ambicją bibliotekarzy z Oleśnicy jest ciągłe wzbogacanie tego księgozbioru. Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Oleśnicy chętnie wypoczyłby wystawę innym bibliotekom. (Krystyna Szumajło i Tadeusz Głowiński, tel. (071) 314 30 39 lub 314 28 40; fax: (071) 398 27 72)

■ Nowe czasopismo dla bibliotek szpitalnych pt. „Journal of Hospital Librarianship” rozpoczyna wydawać The Haworth Information Press. Ma być ono poświęcone zagadnieniom administracji, nowym technologiom, innowacjom i praktycznym propozycjom unowocześnień pracy tego rodzaju bibliotek. Szczegóły: www.HaworthPress.com. (jw)

■ W Bielsku-Białej władze samorządowe nakazały bibliotecze zwiększyć dochody własne przez pobieranie opłat za korzystanie z szatni. Nie wiadomo, dlaczego zapomniano o WC. (jw)

■ „Rzeczpospolita” z 15.11.2000 r. donosi: „Klasyki XX wieku”, ekspozycja czynna w Galerii Zachęta do 3 grudnia, jest najdroższym przedsięwzięciem wystawowym w naszej powojennej historii: koszty jej realizacji wyniosły 3 mln zł”. Z kolei rzeszowski dodatek „Gazety Wyborczej” informuje o wyasygnowaniu w 2000 r. kwoty 4 mln 173 tys. zł na dofinansowanie instytucji kultury przejętych przez samorządy w całym kraju i o wrzawie, jaka wybuchła wobec zamiaru przyznania bibliotekom w Tarnobrzegu i Krośnie większych niż innym instytucjom kwot z tego tytułu. Ciekawe, czy podczas Kongresu Kultury Polskiej kłopotliwie nawiązał do tych faktów. (jw)

■ Podczas plenarnego posiedzenia Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych w Warszawie w dn. 21.11.2000 r. wybrano ośmioosobową Radę, której przewodniczącą została Elżbieta Dudzińska (Politechnika Warszawska), wiceprzewodniczącym – dr Artur Jazdon (UAM), a sekretarzem Ewa Dobrzyńska-Lankosz (AGH). Do Rady wybrani zostali także: Stefan Czaja, Wanda Dziadkiewicz, dr Henryk Hollender, Danuta Jaworska, dr Henryk Szarski. (jw)

■ W dn. 30.11 ub. r. odbyło się w BN wspólne posiedzenie Krajowej Rady Bibliotecznej i Rady Narodowego Zasobu Bibliotecznego z udziałem zaproszonych gości, w tym przedstawicieli NIK, którzy prowadzili kontrolę NZB w bibliotekach. W gorących dyskusjach opowiadano się za zdefiniowaniem pojęcia NZB, zmianą przepisów prawnych i finansowaniem z budżetu centralnego prac, na które biblioteki środków nie mają. Do tematu powrócimy. (jw)

■ Niezwykle gwałtownie zareagowali czytelnicy i media w Szczecinie na projekt zmniejszenia budżetu MBP z 4 do 3 mln zł, co oznacza – jak pisze prasa szczecińska – zwolnienie jednej trzeciej pracowników i zamknięcie wielu filii. Zaniepokojenie wyraził dyrektor Książnicy Pomorskiej i wiceprzewodniczący ZG SBP, Stanisław Krzywicki, który w swoim piśmie do władz miasta przypomniał, że w dzieleniu w 1995 r. 51 filii z Książnicy Pomorskiej (obecnie jest ich już tylko 44) było uzasadnione przez władze potrzebą dokonania istotnej poprawy warunków funkcjonowania bibliotek i dostępu mieszkańców do książki. (jw)

■ MBP w Lesznie informuje, że w listopadzie ub.r. odbyło się podsumowanie IV Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. S. Grochowiaka, na który wpłynęło 346 prac. W dziedzinie poezji przyznano I nagrodę Robertowi Grałi z Plocka i Grzegorzowi Kociubie z Tarnobrzega, a wyróżnienia Magdalenie Karmańskiej z Katowic i Tomaszowi Kazanieckiemu z Poznania; w dziedzinie prozy: I nagrodę – Augustynowi Baranowi z Izdebek, II – Piotrowi Pilukowi z Łodzi, a wyróżnienia – Rafałowi Klanowi ze Wschowej, Hannie Bilińskiej z Poznania, Krzysztofowi Urbanowi z Pruszkowa; w dziedzinie dramatu: Stanisławowi Grabowskiemu z Warszawy; za słuchowisko wyróżniono Wiesława Szymańskiego z Białegostoku i Edmunda Pietryka z Poznania. (jw)

■ MBP w Tarnowie i Fundacja im. Hetm. J. Tarnowskiego ogłosiły Ogólnopolski, otwarty konkurs na tarnowską książkę końca wieku. Utwory prozatorskie lub poetyckie (maszynopis, dyskietka) nawiązujące do historii i współczesności Tarnowa i regionu opatrzone godłem (w kopercie – informacja o autorze) należy nadsyłać do 31.03.01 r. Bliższe informacje można uzyskać pod tel./fax (014) 622-20-93 oraz: www.biblioteka.tarman.pl. (jw)

■ Wydz. Kultury i Ochrony Zabytków Miasta Łodzi i MBP Łódź-Górna zorganizowały sesję popularnonaukową „Życie i dzieło Wł. St. Reymonta” w siedzibie biblioteki (28.11.00). Imprezie towarzyszyła wystawa poświęcona Wł. St. Reymontowi, którą przygotowała M. Szczuka-Kempa. MBP przygotowała również z tej okazji druk okolicznościowy pt. *Wł. Stanisław Reymont – Bibliografia podmiotowo-przedmiotowa – wybór* w nakładzie 150 egz. Bibliografia ta obejmuje m.in. bibliografię przedmiotową, w skład której wchodzi materiały biograficzne: monografie ogólne, artykuły, fragmenty, prace i artykuły dotyczące *Ziemi obiecanej*, *Chłopów* i pozostałych utworów oraz ekranizację dzieł. (Izabela Nagórska)

■ Publikacje nadesłane

Publikacje zwarte: 50 lat *Gminnej Biblioteki Publicznej w Czudcu*. Czudec 2000.

Publikacje ciągłe: „Bibliotekarz Radomski” 2000 nr 3; „Miesięcznik Prowincjonalny” 2000 nr 9-10.

■ ZAPROSILI NAS: Dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu na ogólnopolskie seminarium „Bibliotekarz dziedziny w bibliotekach akademickich” (26-27.10.2000); ● MBP w Oświęcimiu na ogólnopolską interdyscyplinarną sesję „Kultura literacka dzieci i młodzieży u progu XXI wieku” (27-29.11.2000) ● Bibl. Publ. Gminy Warszawa Bemowo na otwarciu XVII Czytelnia Czasopism i Czytelnia Edukacyjnej (15.11.2000) ● ZO SBP w Katowicach na uroczystą sesję z okazji 55-lecia reaktywowania Śląskiego Koła SBP (29.11.2000) ● CEBID i Biblioteka Śląska na konferencję nt. „Biblioteki jutra – nowa perspektywa organizacji przestrzennej i funkcjonowania bibliotek” (11-12.12.2000) ● Zarząd Komisji Opracowania Rzeczowego Zbiorów przy SBP na spotkanie zatytułowane „Języki informacyjno-wyszukiawcze – rozmowy na koniec wieku” w Bibliotece Narodowej (1.12.2000) ● BfN: w Salonie Pisarzy na spotkanie z Camilą Mondral (21.11.2000), Jarosławem Abramowem-Newerlim (28.11.2000), Piotrem Matywieckim (2.12.2000); na otwarciu wystawy „Wiek Wata” (7.12.2000) i na promocję książki Bohdana Królikowskiego *Ulańskie lato* (23.11.2000) ● Organizatorzy na plenarne posiedzenie Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych w gmachu Politechniki Warszawskiej (21.11.2000), ● PBW w Opolu na sesję naukową „Przygotowanie nauczycieli do nauczania odbioru mediów” (18.11.2000) ● Bibl. Śląska na otwarciu wystawy „Teatr światłem malowany” – fotogramów dokumentujących tegoroczny Festiwal Teatrów A'PART (30.11.2000) ● Dyrektor Bibl. Publ. m.st. W-wy na otwarciu wystawy „Od fraka do Nobla” (4.12.2000) ● WiMBP we Wrocławiu na otwarciu wystawy „Wrocław w książce polskiej i niemieckiej” (30.11.2000).

DO NASZYCH AUTORÓW

Redakcja „Bibliotekarza” prosi Autorów o uwzględnienie następujących zasad przy nadsyłaniu materiałów do publikacji:

● Artykuł nie powinien przekraczać 8 stron maszynopisu (1 strona powinna zawierać 30 wierszy), każdy wiersz – 65 znaków) a sprawozdanie lub recenzja – 5 stron.

● Przypisy powinny być umieszczone na końcu nadesłanego materiału. Opis w przypisie powinien składać się z imienia i nazwiska autora, tytułu publikacji, miejsca wydania, nazwy wydawnictwa i roku wydania oraz stron, na których znajduje się cytowany fragment. W przypadku powoływania się na artykuł należy podać imię i nazwisko autora, tytuł artykułu, nazwę czasopisma, rok, tom, numer i strony, na które Autor się powołuje.

● Autorzy proszeni są o podanie do celów podatkowych, związanych z wypłatą honorarium, imienia, nazwiska, daty urodzenia, miejsca i województwa urodzenia, imienia ojca i matki, adresu domowego oraz dzielnicy miasta zamieszkania, a ponadto – miejsca pracy, pełnionej funkcji i stopnia lub tytułu naukowego, numer NIP i PESEL.

● Materiały należy dostarczać w dwóch egzemplarzach.

● Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania materiałów oraz wprowadzania zmian – bez porozumiewania się z Autorem. Zapewniamy nienaruszalność treści i formy utworu.

● Materiałów nie zamawianych Redakcja nie zwraca.

Spis treści

Contents

Od redaktora	1
Artykuły	2
Roman ŁAWRYNOWICZ: Na pewno w tę stronę	2
Bożena BARTOSZEWICZ-FABIAŃSKA: Komputeryzacja bibliotek publicznych – omówienie wyników badań ankietowych. Cz. I	6
Zbigniew ŻMIGRODZKI: Biblioteczne troski	9
Aleksander RADWAŃSKI: Komputeryzacja bibliotek publicznych w świetle dokumentów Unii Europejskiej	11
Marek NAHOTKO: Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR) – model opracowania zbiorów bibliotecznych IFLA	13
Dokumenty i materiały	16
Wystąpienie dr. Stanisława Czajki, przewodniczącego SBP do Jana Marii Jackowskiego, przewodniczącego Sejmowej Komisji Kultury i Środków Przekazu w sprawie bibliotek publicznych. Odpowiedź adresata.	16
Sprawozdania i doniesienia	18
Odszedł Wielki Człowiek – Jerzy Giedroyc (Zofia MARKIEWICZ)	18
Konferencja nt. „Powiatowe i wojewódzkie biblioteki publiczne 2000” w Jedlni Letnisko (Jerzy SEKULSKI)	19
Konferencja nt. „Zbiory książek, druków i muzykaliów. Wczoraj, dziś, jutro” w Łąncucie (Zofia SOKÓŁ)	21
II Ogólnopolska Konferencja Bibliotek Wyższych Szkół Niepaństwowych w Wałbrzychu (Janina PRZYBYSZ, Paweł PIOTEREK)	22
Miejska Biblioteka Publiczna w Trzebini po 50 latach działalności (Jolanta PISKORZ)	24
30-lecie Biblioteki Filii Politechniki Łódzkiej w Bielsku-Białej (Bogumiła GRZELCZAK)	25
Przegląd publikacji	26
Adaptacja formatu MARC BN dla potrzeb bibliografii regionalnej (Władysław KOLASA)	26
Sygnały o nowych publikacjach (Halina MIGAS-BRONIEK)	28
Dyrektor Wydawnictwa poleca (Janusz NOWICKI)	30
Strachy na Lachy	31
Szansa w komórkach (Jerzy MAJ)	31
Pyłki (Andrzej KEMPA)	32
Wyjaśnienia prawne	33
Zmiany w rejestracji czytelników w bibliotekach publicznych (Lucjan BILIŃSKI)	33
W kilku słowach	34
From the Editor	1
Articles	2
Roman ŁAWRYNOWICZ: Surely This Way	2
Bożena BARTOSZEWICZ-FABIAŃSKA: Automation of Public Libraries. Part I	6
Zbigniew ŻMIGRODZKI: Library Concerns	9
Aleksander RADWAŃSKI: Automation of Public Libraries in the Light of the EU Documents	11
Marek NAHOTKO: Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR) – A Cataloguing Model	13

Documents and Materials	16
Address of Dr Stanisław Czajka, PLA Chairman to Jan Maria Jackowski, Chairman of the Culture and Mass Media Parliamentary Committee. Addressee's Reply	16
Reports and Latest News	18
A Great Man Passed Away. About Jerzy Giedroyc (Zofia MARKIEWICZ)	18
A Conference on Powiat and Voivodship Public Libraries 2000 at Jedlnia Letnisko (Jerzy SEKULSKI)	19
A Conference „Collections of Books, Printed Items and Music, Yesterday, Today, Tomorrow” in Łańcut (Zofia SOKÓŁ)	21
Second National Conference of Libraries of Non-State-Owned Higher Schools in Wałbrzych (Janina PRZYBYSZ, Paweł PIOTEREK)	22
Municipal Public Library in Trzebinia after Fifty Years of Activity (Jolanta PISKORZ)	24
Thirty Years of the Library of the Łódź University of Technology in Bielsko-Biała (Bogumiła GRZELCZAK)	25
Survey of Publications	26
Adapting MARC BN Format to Regional Bibliography Needs (Władysław KOLASA)	26
Signals of New Books (Halina MIGAS-BRONIEK)	28
Empty Threats	31
A Chance in Cells (Jerzy MAJ)	31
Stardust (Andrzej KEMPA)	32
Legal Explanations	33
Changes in User Registration in Public Libraries (Lucjan BILIŃSKI)	33
In a Nutshell	34

BIBLIOTEKARZ

Czasopismo wydawane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich oraz Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy

Komitet Redakcyjny: Lucjan BILIŃSKI, Marcin DRZEWIECKI (przewodniczący), Bolesław HOWORKA, Janina JAGIELSKA, Stanisław KRZYWICKI, Irena SUSZKO-SOBINA, Józef ZAJĄC

Redaktor naczelny: Jan WOŁOSZ. Sekretarz Redakcji: Andrzej JOPKIEWICZ. Tłum. na jęz. angielski: Katarzyna DIEHL

Redaktor techniczny: Elżbieta MATUSIAK. Skład i łamanie: Ewa KOSSOWSKA

WYDAWNICTWO

Dyrektor Wydawnictwa — Janusz NOWICKI tel. 827-52-96

00-335 WARSZAWA, ul. Konopczyńskiego 5/7

e-mail: sbp@cteti.pl

Konto SBP: BIG Bank Gdański SA IV O/Warszawa Nr 11601120-4040-132

WARUNKI PRENUMERATY

1. Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są tylko na okresy kwartalne. Cena prenumeraty krajowej na I kw. 2001 r. wynosi zł 19,50, a cena prenumeraty ze zleceniem dostawy za granicę jest o 100% wyższa od krajowej.

2. Wpłaty na prenumeratę:

— na teren kraju: przyjmują jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora. Dostawa egzemplarzy następuje w uzgodniony sposób:

● przyjmuje „RUCH” S.A. Oddział Warszawa 00-958 Warszawa, ul. Towarowa 28, Konto: PBK XIII Oddział Warszawa 370044-1195-139-11, zapewniając dostawę pod wskazany adres pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty.

● na zagranicę: „RUCH” S.A. Oddział Warszawa, 00-958 Warszawa, ul. Towarowa 28, Konto: PBK XIII Oddział W-wa 370044-1195-139-11. Dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

3. Terminy przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę: do 5.03. — na I kwartał roku następnego, do 5.06 — na II kwartał, do 5.09 — na III kwartał, do 5.12 — na IV kwartał.

Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c., Kozerki 17a, 05-825 Grodzisk Mazowiecki
ISSN 0208-4333. Indeks 352624

WYDAWNICTWO

WYDAWNICTWO

**PAMIĘTAJCIE,
ŻE KSIĄŻKI I CZASOPISMA WYDAWANE
PRZEZ STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH
ZAWSZE MOŻNA ZAMÓWIĆ:**

Dział Promocji i Kolportażu Wydawnictwa SBP
02-086 Warszawa, Al. Niepodległości 213

PRZYJMUJEMY PRENUMERATĘ NA:

- *BIBLIOTEKARZA,*
- *PORADNIK BIBLIOTEKARZA,*
- *ZAGADNIENIA INFORMACJI NAUKOWEJ*

PONADTO: Każdą książkę można zamówić:

- pisemnie (adres jw.)
- telefonicznie (0-22) 608-28-26
- faksem (0-22) 608-28-23

JESTEŚMY DLA WAS!

Zamawiajcie i czytajcie nasze książki i czasopisma. Jesteśmy wdzięczni za Wasze uwagi i opinie o naszej pracy.

WYDAWNICTWO SBP

Ukazuje się od maja 1992 r.

Notes

wydawniczy

W każdym numerze:

- zapowiedzi wydawnicze Centrum Informacji o Książce
- największy w kraju, liczący około 1000 tytułów zestaw nowości wydawniczych
- noty o nowych książkach
- bestsellery – cykliczna analiza wyników sprzedaży
- publicystyka poświęcona problemom ruchu wydawniczego
- kronika: co słychać w branży?
- problemy bibliotek
- nowe media

**MIESIĘCZNIK
WYDAWCÓW,
KSIĘGARZY,
BIBLIOTEKARZY,
HURTOWNIKÓW**

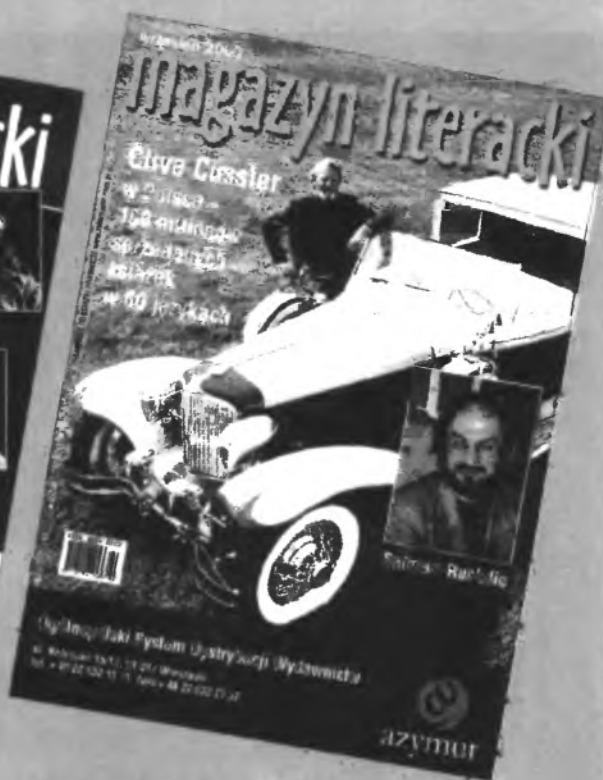
**I WSZYSTKICH
ZAINTERESOWANYCH
RYNKIEM KSIĄŻKI**

oferujemy prenumeratę i reklamę

Adres redakcji: ul. Pereca 13/19 m 713, 00-849 Warszawa
www.notes-wydawniczy.pl e-mail: redakcja@notes-wydawniczy.pl

tel./fax (0-22) 624 84 24

magazyn literacki

Prenumerata 2001

10 numerów tylko za 30 zł

Zamówienia przyjmuje: Magazyn Literacki, Al. Prymasa Tysiąclecia 83,
01-242 Warszawa, tel./faks: (22) 632 83 50
Internet: www.ml.com.pl e-mail: redakcja@ml.com.pl

Co-liber

Prosta metoda zarządzania pracą biblioteki

Automatyzacja czynności związanych z obsługą biblioteki, m.in.:

- widencja i klasyfikacja zasobów (książki, czasopisma, artykuły, materiały konferencyjne), zamówień, wypożyczeń, użytkowników
- Udostępnienie zautomatyzowanego katalogu bibliotecznego (OPAC) na oddzielnym stanowisku.
- Udostępnianie i oszczędne przechowywanie zeskanowanych artykułów, wycinków prasowych, materiałów konferencyjnych. Szybkie uzyskiwanie wszystkich informacji dotyczących danej sprawy.
- Wyszukiwanie żądanej pozycji według różnych kryteriów: np. autorów, tytułu, czasu powstania publikacji, haseł przedmiotowych, dowolnego fragmentu elementu opisu bibliograficznego, nazwy serii, wydawnictwa. Możliwość łączenia zestawów wyszukiwawczych.
- Przeprowadzanie skontrunk (dla wersji z kodami kreskowymi).
- Sporządzanie obliczeń statystycznych i finansowych.
- Przewodzenie ksiąg inwentarzowych.
- Możliwość dołączania dokumentów internetowych : strony www, adresy internetowe, opracowań multimedialnych z uwzględnieniem filmów i dźwięku

*Lista referencyjna oraz wersja demo
udostępnione są na stronie www.exell.pl*

Exell Systemy Informatyczne
ul. Górczewska 13
01-189 Warszawa
Tel/fax: (0 22) 862-53-55
<http://www.exell.pl>

Wersja edukacyjna (szkolny zestaw we i i redric) :

Pedagogiczna Biblioteka

Wojewódzka i M.st. Warszawy,

ul. Smyczałowa 14 02-578 Warszawa

Tel/fax: (022) 853 00 66 <http://www.pbw.exell.pl>

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN

poleca:

Jan Białostocki SZTUKA CENNIEJSZA NIŻ ZŁOTO

Wyd. 5 zm., pop. nauk., ar. wyd. 60, płótno+obw., 82×104/16
ISBN 83-01-13118-7

Ars auro gemmisque prior – Sztuka cenniejsza niż złoto i kamienie. To motto patronuje książce, wydanej po raz pierwszy przed prawie 40 laty. Wzorcowa historia sztuki powszechnej, ciesząca się zasłużoną renomą u polskiego odbiorcy. Książka napisana pięknym, przejrzystym językiem, oprowadza czytelnika po zakamarkach artystycznych nowożytnej i nowoczesnej Europy. Ukazuje w szesnastu rozdziałach najważniejsze style, dzieła i artystów od Średniowiecza do połowy XX wieku. Nowe wydanie o zmienionej, barwnej szacie graficznej zawiera nowy materiał ilustracyjny, składający się z ponad 650 ilustracji.

Janusz Ballenstedt ARCHITEKTURA. HISTORIA I TEORIA

Wyd. 1, podr. ak., ar. wyd. 47, brosz., 16,5×24 cm
ISBN 83-01-13146-2

Pierwszy w Polsce nowoczesny interdyscyplinarny podręcznik akademicki dla studentów architektury i historii sztuki. Z pewnością zainteresuje całe środowisko architektoniczne, gdyż do tej pory na polskim rynku wydawniczym takiej książki nie było. Jest napisana, skonstruowana oraz zilustrowana w niezwykle atrakcyjny, a zarazem przejrzysty sposób. W tym podręczniku młody adept architektury i historii sztuki znajdzie wszystko, co powinien wiedzieć i zostanie odesłany do fachowej literatury. Jest to podręcznik o wysokich walorach merytorycznych, w pełni oryginalny, bardzo przydatny dla odbiorców, a przy tym atrakcyjnie i lekko napisany, co w przypadku podręczników akademickich nie zdarza się często.

Peter Burke HISTORIA I TEORIA SPOŁECZNA

Tłum. Małgorzata Łamacz

Wyd. 1, podr. ak., s. 226, brosz., 14,3×20,5 cm
ISBN 83-01-13226-4

Podręcznik przedstawia dzieje stosunków między nauką akademicką a praktyką historyczną i społeczną od okresu Oświecenia aż po czasy współczesne, najważniejsze modele i metody wspólne dla obu nauk, ogólne pojęcia z dyscyplin społecznych przydatnych w pracy historyka, problemy teoretyczne, które pojawiły się w toku rozwoju nauk społecznych, oraz zagadnienia związane ze zmianami społecznymi i teoretycznymi ujęciami rozwoju społecznego. Praca przeznaczona jest dla studentów nauk politycznych, socjologii i historii oraz dla publicystów i dziennikarzy.

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN
00-251 WARSZAWA, ul. Miodowa 10
Dział Sprzedaży: (0-22) 695-43-21, fax (0-22) 828-71-63

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN S.A.
Dział Dystrybucji Wysyłkowej i Prenumerat
00-251 WARSZAWA, ul. Miodowa 10
tel. 0-800-120-145 (ogłoszenie bezpłatne w godz. 8-18)

Zapraszamy do naszych księgarń własnych i promocyjnych na terenie całego kraju, w których można kupić wszystkie publikacje naszego Wydawnictwa

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN poleca:

Krzysztof Albin REKLAMA. PRZEKAZ, ODBIÓR, INTERPRETACJA

Wyd. 1, podr. ak., ark. wyd. 29, s. ok. 256 brosz., 16,5 × 24 cm
ISBN 83-01-13324-4

Książka wykorzystując osiągnięcia psychologii poznawczej ukazuje szczegółowe i praktyczne zasady konstruowania strategii promocyjno-reklamowych. Głównym celem pracy jest określenie efektywności filmowego przekazu reklamowego w zależności od tych jego cech, które wiążą się z odbiorem wiadomości i interpretacją jej znaczenia. Książka składa się z dwóch części: teoretycznej i praktycznej. Podejmuje próbę odpowiedzi na pytania, jaka reklama jest potrzebna i na czym polega jej skuteczność. Często brak możliwości znalezienia przez naukę odpowiedzi na pytania o przyczynę nieracjonalnych zachowań klientów rekompensują analizy przykładów kampanii przeprowadzonych przez renomowane agencje reklamowe.

Janelle Barlow, Claus Moller REKLAMACJA CZY PREZENT

Strategia korzystania z informacji od klienta

A Complaint is a Gift

Tłum.: Hanna Simbierowicz

Wyd. 1, podr. ak., ark. wyd. 12,75, tw., 16,3 × 24 cm
ISBN 83-01-13372-4

Badania wykazują, że większość niezadowolonych klientów nie składa reklamacji. Zmieniają dostawcę danego produktu, czy usługi. Dlatego, według autorów, reklamacji nie należy unikać, lecz traktować jako prezent od klientów, gdyż dzięki odpowiednim jej załatwieniu można utrzymać lojalność klientów. Książka będzie świetnym poradnikiem dla osób pracujących w działach obsługi klienta oraz menadżerów tworzących takie działy.

Wiesław Dębski RYNEK FINANSOWY I JEGO MECHANIZMY

Podstawy teorii i praktyki

Wyd. 1, podr. ak., ark. wyd. 37,5, brosz., 16,5 × 24 cm
ISBN 83-01-13347-9

Przedkładana czytelnikowi książka stanowi szerokie i kompleksowe kompendium wiedzy z zakresu nowoczesnych finansów. Przedstawia wiedzę o rynku pieniężnym, kapitałowym i w zakresie czynionych na nich inwestycji w papiery wartościowe, w tym także wiedzę o polskim rynku finansowym. Praca została napisana z myślą o studentach wydziałów ekonomicznych, dla których może być podstawowym podręcznikiem do nauki finansów z zakresu rynku finansowego, jego instrumentów, inwestycji kapitałowych, a także zarządzania finansami.

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN
00-251 WARSZAWA, ul. Miodowa 10
Dział Sprzedaży: (0-22) 695-43-21, fax (0-22) 826-71-63

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN
Dział Dystrybucji Wysyłkowej i Prenumerat
00-251 WARSZAWA, ul. Miodowa 10
tel. 0-800-120-145 (ogłoszenie bezpłatne w godz. 8-18)

Zapraszamy do naszych księgarni własnych i promocyjnych na terenie całego kraju,
w których można kupić wszystkie publikacje naszego Wydawnictwa